

Tabor

BOG - NAROD - DOMOVINA

1987

EL FORTIN

9-10

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov. — TABOR je last in vestnik Tabora SPB. — Mnenje Tabora SPB predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora. — Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič. — Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo lic. Ivan Korošec, upravnik Božo šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene Anti-communists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. — Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 362-7215.

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 000.384

NAROČNINA: Argentina A 12.-; Južna Amerika 10 dolarjev; Evropa - Avstralija 12 dolarjev; ZDA in Kanada 12 dolarjev (zračno paketi). Letalska naročnina za vse države 15 dolarjev.

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: Inž. Anton Matičič, Río Colorado 1806 — CP 1686 Hurlingham — Buenos Aires — Argentina.

NAŠA NASLOVNA SLIKA:

Narod, ki se nikdar ne zmoti, se je v letih stalinističnega naskoka prav za časa sovražne okupacije zgrnil za dičnim slovenskim domobranstvom in okoli njegovega ustanovitelja in očeta gen. Leona Rupnika, kjerkoli se je pojavil med poštenim ljudstvom, ki je v svojem trpljenju med dvema sovražnikoma pravilno razumelo, da je v najtežjih dnevih njegove zgodovine zavestno stopil na žrtvenik za BOGA — NAROD — DOMOVINO.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Svobodni sveta,
zdužite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

SeptiembreOctubre

BUENOS AIRES

September-Oktober 1987

DOS CAMINOS

En las enciclopedias el comunismo es definido como un sistema por el cual se quiere abolir el derecho de propiedad privada y establecer la comunidad de bienes.

Pero, a partir de 1917, la palabra adquiere sentido más limitado, al aplicarla Lenin a su interpretación del socialismo y de la situación histórica en que este actuaba.

El partido recibe una estructura fuertemente centralizada y mantiene una rígida disciplina que se requiere sin embargo considerar compatible con un funcionamiento de democrático. Así, en el comunismo, la actividad política recibe mayor atención que en el socialismo del siglo XIX; ello se traduce también en la mayor importancia que se atribuye a la conquista del aparato estatal y en la conservación del poder estatal fuerte, una vez conquistado el gobierno.

Esto ha asegurado al movimiento una indudable eficacia política.

Para los adversarios del comunismo, esa eficacia no se ha alcanzado sin sacrificios muy importantes en cuanto a los ideales primitivos del socialismo; así, el aparato partidario pese a las declaraciones de principios, tenderá a aislarse cada vez más de la clase obrera y a formar un grupo privilegiado; la importancia atribuida al aparato estatal dará lugar, una vez adquirido el poder, a la formación de una burocracia igualmente privilegiada; la flexibilidad de la táctica política sólo se consigue gracias a una obediencia ciega que hace ilusoria toda afirmación acerca de la subsistencia de una organización democrática en el partido comunista.

Así, con estas pocas y secas palabras está descripta la mayor tragedia de los pueblos del mundo moderno. El mundo actual parece no encontrar el camino de su salvación ante esta esclavitud del siglo XX.

Pocos son los pueblos que han encontrado este camino, que una vez descubierto, es mucho más sencillo y simple, pues sus lemas: Dios — Pueblo — Patria son los eternos principios, son la esencia misma sin la cual una nación esta condenada a desaparecer de la historia humana.

NAJ NAM BO PLAMENICA

Pokojni član Narodnega odbora za Slovenijo, dr. Srečko Baraga je v svojem slavnostnem govoru na spominski slovesnosti ob obletnici mučeniške smrti generala Leona Rupnika leta 1969 povedal zgledno poštene in možate misli, da jih po tolikih letih v izvlečku prinašamo našim bralcem. — Op. ur.

Kot komandant utrdb v Boki Kotorski je pokojni general Rupnik prvič pokazal svojo veliko narodno zavednost, ker je še pred nastankom Jugoslavije preprečil, da se Italijani niso polastili Boke Kotorske, katero so napadli. Za to in še druge zasluge je bil odlikovan s Karadjordjevo zvezdo, najvišjim odlikovanjem, katerega je mogel dobiti jugoslovanski častnik.

Leta 1937 in 1938 je bil komandant šumadijske divizije v Kragujevcu, kjer je odkril komunistične sabotaže v arzenalu. 26. januarja 1938 je potem imel znamenito predavanje o mednarodnem komunizmu. S tem predavanjem si je nakopal smrtno sovražstvo komunistične partije, ki se je leta 1946 končno nad njim maščevala.

Že 25. septembra 1941 so komunisti izvršili nanj svoj prvi atentat.

Ko je ljubljanski župan, pokojni dr. Jure Adlešič odstopil, so Italijani na predlog pokojnega škofa in drugih prepeljali generala Rupnika iz internacije ter ga postavili za ljubljanskega župana.

Po zlomu Italije je 22. septembra 1943 postal prezident Ljubljanske pokrajine in na ta način preprečil, da ni tega mesta zasedel neki Italijan, ki je že bil na poti v Ljubljano. Ljubljanska pokrajina je takrat namreč še pripadala Italiji.

Dne 24. novembra 1944 je postal generalni inšpektor vsega slovenskega domobranstva. Dne 3. maja 1945 pa je bil odstavljen in 5. maja 1945 se je umaknil na Koroško.

Nato je prišel v Italijo, kjer so ga Angleži zaprli in ga 3. januarja 1946 odpeljali in izročili jugoslovanskim oblastem. Čeprav general Rupnik ni spadal v kategorijo vojnih zločincev, je bil vrnjen.

Jugoslovanska komunistična vojaška oblast ga je v procesu od 21.—30. avgusta 1946 na podlagi izreka posebnega sodišča obsodila na smrt. Dne 4. septembra 1946 so padli streli, ki so ga smrtno zadeli. Ni poznano, kje so ga pokopali.

Da je general Rupnik za časa nemške okupacije s svojim „sodelovanjem“ ohranil največje jedro slovenskega naroda, tega ne bo mogel prezreti noben objektivni zgodovinar.

Nobenega dvoma ni, da je general Rupnik reševal slovenski narod takrat, ko so ga vsi politiki prepustili svoji usodi, partizani pa s svojim delovanjem izpostavljali v nevarnost, da ga nemška soldateska popolnoma iztrebi.

Čeprav se je postavil med vojno v službo naroda, ni užival nobene moralne, ne dejanske podpore slovenskih političnih strank.

Iz lastne izkušnje vem, kakšna praznota nastane v duši človeka, ki izgubi vsako zaupanje v človeško pravico. Zato ne obsojam dvanajst tisoč domobrancev, ne poveljnika, da šli kakor pravi junaki, zavestno in ponosno v smrt, ampak jih občudujem! Prav iz tega spoznanja izvajam, da nas grobovi teh mučenicov opominjajo k slogi. Kdor razbija slogo, ne dela za blagor slovenskega naroda. Zahteva sedanjega časa je enotnost akcije, enotnost duha.

Druga zahteva sedanjega časa je: izpričevanje resnice. „Resnica nikjer in nikoli ne škoduje“ je rekel papež, ko je odprl vatikansko knjižnico in se ni bal, da bi tajni dokumenti pohujšali krščanski svet.

Dolžni smo izpričati sodobnikom in bodočim rodovom zgodovinsko resnico, samo resnico in vso resnico. Ne smemo dovoliti, da se prikazuje sedanjemu in bodočim rodovom zlagana zgodovina doma.

Breme, ki si ga je naložil pokojni general Rupnik na rame, je izviralo samo iz nujnih posledic brezumnega početja tistih, ki so ohranili „čisti obraz“ in potem pobegnili v inozemstvo, narod pa osrečili z okupacijo sovražnika. Zgodovinsko dejstvo je, da je general Rupnik, kakor sta to delala za svoj narod maršal Petain in general Nedić, reševal slovenski narod takrat, ko so ga vsi politiki prepustili na milost in nemilost sovražniku.

Pokojni general Rupnik naj nam bo skupaj s pobitimi junaki, kakor poje naš največji sodobni pesnik Balantič:

„...še dolgo bakla nema,
ki potnikom samotnim v noč gori.“

Tone Brulc

Konec druge svetovne vojne v Jugoslaviji

(O popravljeni zgodovini)

Navade prirejanja, popravljanja in ponarejanja zgodovine, katere zaradi očitnih laži in pristranosti ne moremo sprejeti, je prišla že v modo in je ustaljena. Vendar tudi iz nje lahko izluščimo drobce resnice, ki so vredni objave.

Angleški in jugoslovanski zgodovinarji se zbirajo že redno ob okroglih mizah; in ena takih okroglih miz se je vršila od 9. do 11. decembra 1986 na Brdu pri Kranju. Prejšnje so bile: v Londonu l. 1976, na Kuparih l. 1978, zopet v Londonu l. 1982; za prihodnjo je dr. Dušan Biber predlagal zopet London.

S slovenske strani so se okrogle mize udeležili: dr. Dušan Biber, Ivan Dolničar, dr. Tone Ferenc, dr. France Hočevar, dr. Jože Pirjevec, poleg drugih jugoslovanskih psevdozgodovinarjev. Kljub temu, da gre za partijske zgodovinarje, Slovenci le nismo bili tako slabo zastopani: dr. Dušan Biber je znanstveni svetnik, deluje v Institutu za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani, je predsednik jugoslovanskega komiteja za zgodovino druge svetovne vojne in podpredsednik mednarodnega komiteja za isto.

Ivan Dolničar, general podpolkovnik in komisar 14. udarne divizije in član predsedstva centralnega komiteja ZKS. Kaj se vam zdi?

Dr. Tone Ferenc, znanstveni svetnik, deluje prav tako pri Institutu za zgodovino delavskega gibanja in je poleg tega še profesor filozofije na univerzi Edvarda Kardelja.

Dr. France Hočevar, nekdanji podpolkovnik, politični komisar prve protitankovske brigade, ki je prišla na Koroško (res samo nekaj tankov!). Če ta ne ve....

Dr. Jože Pirjevec je sramežljivo prikazan kot profesor v Trstu...

Od drugih jugoslovanskih zgodovinarjev so bili udeleženi: dr. Živko Avramovski, profesor, dr. Ljubo Boban, profesor filozofije, dr. Branko Lataš, polkovnik, dr. Fikreta Jelič-Butič, sodelavka za zgodovino delavskega gibanja, Bogdan Pecotić, celo admiral, dr. Branko Petranović, profesor filozofske fakultete v Beogradu, Miloš Šumonja, general polkovnik itd. Fabijan Trgo, general podpolkovnik itd., dr. Vladimir Velebit, generalmajor itd.

Še malo papirja in črnila, da opišemo britanske „zgodovinarje“: Elisabeth Barker, vodja balkanske sekcije PWE (Political Warfare Executive), Uprava za politično vojskovanje, Jonathan Chadwick, tajnik vojnega imperialnega muzeja, sir William Deakin, vodja britanske vojne misije pri Titu in polkovnik SOE Special Operation Executive (Uprava za posebne naloge — izročitev domobrancev!), sir David Hunt, generalštabni polkovnik in privatni tajnik Churchilla, dr. Robert Knight, vendar enkrat zgodovinar, dr. Mark Wheeler, predavatelj na univerzi v Londonu in sir Peter Wilkinson, vodja britanske misije v Sloveniji in podpolkovnik SOE, svak majorja Charlesa Villiersa tudi od SOE in udeleženca pri predaji in prodaji domobrancev. Res pisana bratovščina!

Knjigo „Konec druge svetovne vojne v Jugoslaviji“ je izdala založba „Borec“ in predsednik Zveze borcev Bogo Gorjan je tudi pozdravil udeležence okrogle mize — zahvalil pa se je gostiteljem na splošno W. Deakin, Francetu Popitu, Lidiji šentjurs in slovenski vladi še posebej.

Elisabeth Barker (že umrla) v svojem referatu, „Mednarodni položaj Jugoslavije ob koncu druge svetovne vojne“ s podnaslovom „Življenje in smrt fifty-fifty“, ni doprinesla bistveno nič novega. Zapletla se je v laži jugoslovanskih komunistov, da so imeli maja meseca 1945 Jugoslovani 157.000 mož na severozahodni meji in še 150.000 v ostali državi, medtem ko drugje pravi, da so jih imeli 800.000, pokojnino je pa dobivalo celo

900.000. Iz njenega referata je najbolj smešna trditev, da je Tito ponudil, da osvobodi Koroško z 200.000 možmi. Za nas je nova zamisel konfederacije Jugoslavija-Avstrija, o kateri se je govorilo. Fifty-fifty je bil maja meseca 1945 že mrtev, ker so v vsej državi prevzeli oblast že komunisti in ta je temeljil na vplivu ne pa na teritoriju, kot so nekateri mislili. Bil je res „nespodoben dokument“, kot ga je imenoval Stalin, ko je papir dajal čez mizo Churchillu (W. Deakin). To tudi Kardelju ni padlo v glavo, ko je o njem govoril s Stalinom in je ta prekrizal prste, da to pomeni popolno oblast komunistov in s tem smrt za Slovenijo.

Meja na Primorskem ni bila vnaprej določena; zato tekmovanje, kdo bo prej prišel v Trst. Bile pa so zagotovljene prometne zveze zaveznikom s Koroško. Da so vprašanje meje Angleži jemali resno, dokazuje Arnold Toynbee, ki je bil udeležen pri študiji meje.

V slučaju federacije Jugoslavija-Bolgarija so Angleži sumili, da Tito hoče priključiti Pirinsko in Egejsko Makedonijo Vardarski, kar ni ugaljalo Angležem, ker bi se s tem porušilo politično ravnotežje na Balkanu.

„Sestava in pomen začasne vlade Demokratične federativne Jugoslavije“ je bil naslov referatu (ustno sporočilo) dr. Branka Petranovića. Gre za opis kompromisno-koalicijske vlade, v kateri so imeli komunisti že vse resorje — izigrani so bili predvojni zastopniki, ki so stopili v vlado. Slovencev niti ne omenja — zanj smo bili brezpomembni.

V razpravi se je pokazalo vprašanje Trsta v drugi luči: Tito je na vprašanje Stojana Pribičevića l. 1945, zakaj je zasedel Trst, odgovoril, da zato, ker so to zahtevali Slovenci (Kardelj), čeprav je vedel, da ga bo moral zapustiti.

Sir David Hunt je predaval o „Trstu in Julijski krajini spomladi l. 1945“. Predvsem je opisal stališče Angležev o vdoru čez Ljubljanska vrata, vendar po njegovem mnenju se je to določilo že v Atenah, kjer sta se srečala Harold Macmillan in Eden s feldmaršalom Alexandrom, ko sta prihajala iz Jalte. Alexander je nato 21. in 24. januarja obiskal Beograd, kjer se je dogovoril s Titom. Že takrat so sklenili, da Trst ostane Italiji. Pesek v oči slovenskim komunistom!

Skoraj prav o isti temi je predaval dr. Dušan Biber v referatu „Trst, Trieste ali Triest“. Kardelj je takrat mislil, da se bo fifty-fifty pokazal v praksi prav v Trstu, kjer bodo Angleži zasedli mesto in okolico, nato pa prodirali proti Ljubljani in Zagrebu. Odtod tudi ukaz 4. armiji, naj pusti Reko in naj zavzame Trst, da se tam Angleže ustavi. Šlo mu je za to, da dobi čim več Avstrije in njeno industrijo; zato se je sestal s tajnikom avstrijske KP, kjer je bila omenjena konfederacija. Polomil ga je v zadnjem trenutku, ko je v začetku aprila 1945 v intervjuju za „Krasnajo zvezdo“ rekel, da bosta Trst in Istra jugoslovanska, kar je zbudilo angleško pozornost in sum. Že takrat je dal Kardelj tudi povelje, da se čim več materiala

umakne iz Trsta, Gorice in Tolmina. Po eni strani dogovor, po drugi zvočenje z narodnoosvobodilnim zvoncec.

V referatu „Od prijateljev do sovražnikov“ (Odnos britanskega tiska do Jugoslavije l. 1945), je dr. Jože Pirjevec analiziral obče mnenje v Angliji sledeč časopisoma „Times“ in „Economist“. Prišel je do zaključka, da sta ta dva časopisa ustvarjala obče mnenje in da sta bila protijugoslovanska. „Times“ je odkrito pisal, da so v Jugoslaviji spremenili celo abecedo, ki se začneja s T I O (Tito), odstranili križe, jih nadomestili s stenčasi, opisoval je umore, preganjanja in plenjenje.

„Economist“ je zapisal posrečeno o Jugoslaviji: „Leta 1903 me je Rusija naredila, l. 1945 me je Rusija razbila.“

Celo stari prijatelj Tita, Randolph Churchill, se je po vojni aktivno udeleževal kritik jugoslovanskega režima in pisal o policijskih razmerah tam.

V razpravi je sir David Hunt omenil, da so bile meje z Avstrijo že določene, medtem ko z Italijo ne. Iz njegovih opomb izvemo tudi za Churchillovo tarnanje (resno ali narejeno?), „da smo naredili največjo napako, ko smo v Versaillesu uničili habsburško cesarstvo“.

Biber je omenil, da so bila zaradi vojne psihoze zaradi Trsta tako hitra in ostra kaznovanja konec maja in v začetku junija (se nanaša na pokole domobrancev, četnikov in ustašev, vendar o tem ne govori naprej!).

V razpravi je bil omenjen tudi slovenski parlament na Taboru 3. maja 1945. Menda se je Kidrič bal, da je to bila spletkah zahoda, zato so napravili 5. maja še slovenski parlament v Ajdovščini. Dr. Tone Ferenc je nostalgичno pripomnil, kako so likvidirali generalni štab „Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov za Slovenijo“ in vključili vse v Jugoslovansko armijo. Prav o tem so pisali pred nedavnim tudi domači časopisi, kako milo da se je zjokal Kidrič na ramenu Josipa Vidmarja zaradi tega. Začeli so že 15. maja evakuirati orožje, strelivo, hrano in prevozna sredstva iz Trsta. Lepo so potegnili slovenske komuniste južni bratje za nos in to samega Kidriča!

Dr. Mark Wheeler je govoril o „Belih orlih in beli gardi“ (Britanski vtisi o protikomunističnem uporu v Jugoslaviji l. 1945). Zajemal je iz virov ameriških in angleških častnikov obveščevalne službe, štaba BAF (Balkan Air Force), ki so poročali o terorju OZNE, surovostih in nevarnem položaju OF v Sloveniji. Angleži so pravilno sodili o položaju: Bela garda (domobranstvo!) narašča, njena morala se krepi, ker je pritisk KP vse večji; zato so morali vreči geslo o osvobojenju Julijske krajine in Trsta. Takrat da je v AFHQ (Allied Forces Headquarters — Glavni štab zavezniških sil) padla odločitev, da se ne sme jugoslovanskih kvizlingov zadržati kot ujetnikov, ampak jih je treba takoj izročiti jugoslovanskim enotam (4. aprila 1945). To povelje je veljalo po Wheelerju 19 dni, do 1. maja. Razorožiti disidentske jugoslovanske sile, o njih usodi pa bodo razpravljali

na vladni ravni v prihodnosti. To je veljalo za Italijo, vsaj vojna depeša je bila naslovljena generalu Clarke-ju.

Dr. Fikreta Jelić-Butić je podala pod naslovom „NDH kot združevalka kontrarevolucionarnih sil l. 1945“ obširen referat, ki pa v bistvu ni pokazal nič novega. Nov je bil tendenčni prikaz katoliške Cerkve (Stepinac!), vendar gradivo ni bilo dokumentirano in temelji samo na domnevah ali virih KP.

Dr. Branko Latas: „Poraz in uničenje četniške kontrarevolucije v sklepnem obdobju vojne.“ Podatke za referat je dobil iz arhiva Vojnoistijskega instituta, zato so bile zelo sumljive številke, ki jih je navajal. Za domobrince je rekel, da jih je bilo kar 16.000 in 300 četnikov. Celo domobrince jih imenuje in samo v oklepaju belogardiste, vendar kaj več tudi on ni povedal.

Dr. Robert Knight: „Harold Macmillan in kozaki“ (Je celovška zarota v resnici obstojala?). To pa je srčika knjige in vzrok sestanka angleških in jugoslovanskih „zgodovinarjev“; vzamemo jo pa lahko tudi kot odgovor na razjasnitev Nikolaja Tolstoja „The Klagenfurt Conspiracy“ (Celovška zarota), ki je izšla v reviji „Encounter“ maja 1983. Pred njim je pisal lord Bethell l. 1974 prav tam „The Last Secret“ (Zadnja skrivnost).

Po Knightu so ostale meje Avstrije nedoločene, ker so že takrat predvidevali zmenjavo. V referatu Knight brani Macmillana in napada Tolstoja ter lorda Bethella, vendar kot pošten zgodovinar prizna, da je Macmillan zamolčal svoj polet v Celovec h Toby Lowu in Charlesu Keightleyju.

Kar se tiče predaje, pravi Knight, da Jugoslovani niso imeli sredstev, da bi sprejeli toliko količino ljudi, prav tako Angleži ne, le da so bili ti pripravljeni izročiti jih, če jih Jugoslavija pismeno zahteva. To je bil odgovor komisarju Hočevarju in prav tako polkovniku Ivanoviću. Vprašanje je bilo samo, kako pobiti toliko ljudi v srcu Evrope, ne da bi ta izvedela za to. Že samo število ljudi, ki jih je pobila 3. armada, je bilo težko zakriti, zato so se poslužili prevare. Da so bile izročitve Jugoslovanov po pomoti in v nasprotju s telegramom z dne 7. maja, Knight tudi pošteno prizna. Tudi o dokumentih, ki so govorili o tem in so izginili, pripozna, da je res.

V razpravi je dr. Hočevar povedal, da so mu Angleži rekli: „...da bodo naše kvizlinge naložili na železniške kompozicije v Vetrinju in jim rekli, da jih peljejo v Italijo. Kompozicijo bodo nato zaprli in jo prepeljali do naše meje. Tam bi jo prevzela naša posadka in jo odpeljala v Jugoslavijo.“ Hočevar pripozna zahrbtnost in zvižahnost Angležev, ne pripozna pa komunistične krvoločnosti, ko je prilika, da bi spregovoril o njej. Po nje-govem so jim predali samo okrog 10.000 ljudi.

Sir Peter Wilkinson, svak majorja Charlesa Villiersa — in oba prijatelj Tobyja Lowa — je sam priznal, da je sodeloval pri predaji, samo bal da se je, da kaj bo, če ga 5. korpus zataji. Vsekakor je vsaj majhno pri-

znanje britanski vojski in da ni bila tako gnila, če so se ljudje kakor so bili Wilkinson, Low, Villiers in Keightley bali. Šlo je za majhno uslugo in poravnavo meje in to je peščica morilcev sijajno opravila!

Tudi Pirjevcu se je čudno zdelo, da so na Koroškem kolaboracioniste predajali, medtem ko so jih v Italiji sprejemali. Biber je tudi spraševal Angleže o zvezah, ki naj bi jih imeli slovenski „klerikalci“, češ da je p. Godina imel edino neodkrito radijsko postajo.

Novo pri tem je še, da je gen. Krener šele 28. maja iskal pismeno zagotovilo, da Slovencev ne bodo vračali. „Tega zagotovila pa mu nismo dali,“ je zadovoljno pripomnil v dokumentu gen. Murray.

Ferencu ni ugajal izraz „državljska vojna“ v Sloveniji — zanj je bil samo narodnoosvobodilni boj. O silah domobranstva je rekel, da je bilo 13.000 mož v Ljubljanski pokrajini, 2.500 mož na Primorskem in nekaj stotin na Gorenjskem. O izročanju domobranstva pravi: „...da je vojaškega gradiva malo, poročila netočna in kasna, dokumentacija je izginila pred tremi leti.“

Skoraj isto trdi sir William Deakin v svojem referatu „Vdaja nemške vojske na Balkanu (maj-april 1945)“. Iz jugoslovanskih virov da so dobili samo rekonstrukcije, iz svojih še tega ne. Tudi on poudarja skrivnost vseh treh zapletenih v prodajo in predajo (Jugoslovanov, Rusov in Angležev) in da bodo za splošno uporabo vojni dnevniki odprti šele leta 2948!

Od partije slovenski zgodovinarji niso dobili nobenih podatkov: „Gre za naslednje probleme: kakšen je bil postopek z vrnjenimi kvizlingi v jugoslovanskih taboriščih in zaporih, kdo je odločal o usodi teh skupin, kakšna so bila merila za odločanje o kazni, kateri notranji in zunanji dejavniki so vplivali na odločanje in ostrino kazni, kakšno je bilo število določenih za smrtno kazen.“ Pirjevec da je o tem bral v koledarju Mohorjeve družbe, v britanskih virih in emigrantski literaturi.

Deakin vdaje slovenskega domobranstva ne omenja, prav tako ne predaje, najbrž jih je vtaknil med tistih 18.000 mož, ki da so jih Angleži izročili Titovim enotam „...in veliko izmed njih so v naslednjih dneh pobili.“ Seveda bi moral vedeti, da je bil ukaz, da se jih ne vrača in da je po mednarodnih konvencijah prepovedano vračati vojsko ali begunce, če se sumi, da bodo podvrženi telesni kazni ali v nevarnosti za življenje.

Dr. Tone Ferenc: „Predaja nemške vojske iz jugovzhodne Evrope“ (Konec druge svetovne vojne v Jugoslaviji) po eni strani navaja številna dela, ki so izšla iz tega območja, po drugi pa tarna, da ni dobil doma nobene vojaške dokumentacije in samo nekaj malega od Rusov. Ferenc gleda kritično na potek dogodkov, posebno še zameri Beogradu, ker so zapovedali, da se morajo partizani umakniti iz štajerske in Koroške na Dolenjsko februarja 1945. Vdaja Löhra ni bila popolna, ker se je skoraj dve tretjini moštva rešilo v Avstrijo. Sprašuje se tudi, zakaj je 3. armada

prodirala na Gornjo Štajersko namesto na Koroško. Slišal je tudi, da je Macmillan feldmaršalu predlagal, naj izroči Jugoslovane partizanom, vendar ne pove za vir.

Smešno majhne številke daje za Hrvate, ki so se vdali pri Pliberku: potem, ko omenja, da jih je bilo 200.000—300.000 pravi, da jih je bilo pri Pliberku samo 30.000 (ne pove, da so jih toliko pobili!), medtem ko ima za vojsko v Vetrinju dosti bolj točne: 17.125 Hrvatov, 17.000 Slovencev in 4.203 Srbov. V Angleških virih gen. Scott navaja 300.000 ljudi, od tega 150.000 Nemcev in 100.000 mrtvih.

Ivan Dolničar v ustnem poročilu o „Poročanju o nekaterih dogodkih ob sklepnih bojih za osvoboditev Jugoslavije“ prizna, da so bile netočnosti, pomanjkljivosti zaradi strahu in predsodkov, da bo prispevek ob ugled, zmanjšan ali razvrednoten. Tudi njemu se ni zdelo prav, da so v Beogradu ukazali, naj se partizani umaknejo na Dolenjsko, Štajersko pa naj bi osvobodili Rusi. Tudi zanj je na Libuškem polju kapituliralo samo 30.000 mož, ne pove pa, da so jih pobili razorožene. Po njegovem je bilo samo 1.300 ljudi, ki so odgovarjali pred sodiščem in bili obsojeni. Seveda tudi on nostalgično toži, da je bila 14. divizija takoj vključena v 3. armijo.

Dr. Živko Avramovski je poročal o „Osnutku bolgarske-jugoslovanske federacije in Veliki Britaniji“. V bistvu se je referat nanašal na spore med Bolgari in Jugoslovani, ali naj bo Bolgarija še ena federativna republika v Jugoslaviji ali pa dualistična federacija s priključitvijo Pirinske Makedonske republike republik Makedoniji. Pri teh pogajanjih je bil posrednik Kardelj in Velika Britanija se je bala zapletov, ker bi Jugoslovani zahtevali še Egejsko Makedonijo, kar pa ni šlo v račun Angliji. Ker so bili proti temu tudi Sovjeti, se o tem ni več razpravljalo in so Makedonci ostali še naprej v treh državah.

O istem je poročal tudi dr. Duško Popovski v „Makedonskem vprašanju v britansko-jugoslovanskih odnosih ob koncu druge svetovne vojne in v neposrednem povojnem obdobju“. Angleži so se bali zapletov v Makedoniji, zato je njihov urad v Kairu (Political Intelligence Centre Middle East — Politični obveščevalni urad za Srednji vzhod) že imel pripravljeno obširno študijo o Makedoncih. Na dan je prišla tudi stara, tolikokrat ponavljana laž o republik Makedoniji: ASNOM (Antifašistično sobranje narodne osvoboditve Makedonije) se je vršilo šele 2. avgusta, medtem ko Makedonci niso bili udeleženi na AVNOJ-u (Antifašistično vijeće narodov Jugoslavije) in so jim republiko podarili ali vsilili. Po virih Avramovskega je bil vojni ataše v Berlinu polkovnik Vauhnik tisti, ki je dal bombardirati Bitolj, da bi Jugoslavija dobila Solun in Egejsko Makedonijo.

Zanimiv referat za Slovence je podala Elisabeth Barker o „Reševanju

zavezniških padalcev in ujetnikov“ (Opombe k jugoslovanskemu vojnemu dnevniku). Pri tem referatu je zanimiva trditev Barkerjeve... „da so na Hrvaškem vodili ubežnike od ene britanske misije do druge. Tako so se odločili iz previdnosti, da ne bi ubežniki videli, česar ne bi smeli videti oz. da ne bi govorili z ljudmi, s katerimi ne bi smeli govoriti...“

Za Slovence je rekla... „da je naravna nezaupljivost Slovencev dobila aktivno obliko in se sprevrgla v odpor in nezaupanje do naših oficirjev. Partizani so jim odklanjali pomoč in so jih slepili ter jih hoteli vključiti v vrste 'partizanskih band'. Tako je končala delo brezplodna misija, ki pa ni spodletela po krivdi oficirja, ki jo je vodil, marveč izključno zaradi neotesanosti, trmoglavosti in nekooperativnosti Slovencev.“ Ko je bil ranjen major Losca 26. decembra in so ga prepeljali v ljubljansko bolnišnico, je pozabila povedati, kdo ga je prepeljal in zdravil.

To bi bilo nekaj „ocvirkov“ samozvanih zgodovinarjev. Na obeh straneh se srečamo z že poznanimi komunisti in njihovimi simpatizerji ali udeležniki NOV, zato ni treba jemati teh srečanj za znanstvena. Resda se srečamo tudi z drobič resnice, toda velika večina obravnavanega ne zasluži pozornosti. SOE (Special Operations Executive) prevajajo kot „Uprava za posebne naloge“, kjer je v resnici šlo za izbran oddelek morilskih pomagačev, ki je bil za to nalogo ustanovljen po koncu vojne in prav tako razpuščen, da ne bi javnost izvedela za njegovo dejavnost. Po nekaterih podatkih je prav SOE pomagal pri Pliberku zagrebati Hrvate, imel je svoje ljudi tudi pri pokolih v Sloveniji, na Hrvaškem so pa zavezniški častniki celo slikali pokole (tudi SOE ali samo NKVD?). Vendar iz knjige o tem ne izvemo ničesar.

Pri tem opazimo še nekaj: večina teh „zgodovinarjev“ je imela visoke položaje prej v vojski, v partiji in sedaj hoče veljati za zgodovinarje, nima pa dostopa do podatkov Vojnega arhiva.

Ker je v knjigi omenjen tudi major Majnik Ivan kot častnik za zvezo v 14. diviziji, me to ime spomni na Majnika Ivana, sedmošolca novo-meške gimnazije, ki je na Suhorju pekel kapetana Dobrivoja Vasiljevića, privezanega na hrastovo vejo. Morebiti mu je življenje rešila „farška“ kri, ki si jo je natočil iz žile p. Norberta? Slabó, slabó, Ivan! Samo do majorja si prilezel!

Tudi Ivanu Dolničarju bi rad zbudil vest. Kaj nisi ti, Ivan, pri krajevi gardi prisegal „kralju in otadžbini“, potem pa prisego pozabil, v svojih politkomisarskih govorih pa dolžil domobrance, da so prisekali Hitlerju?

O Matevžu Hacetu, narodnemu heroju, ni da bi govoril. Njemu se je predal generalpolkovnik Löhr, Ivanu Majniku jo je pobrisal. Hvaležna domovina bi se mu lahko oddolžila s čim več, kot pa samo s službo gozdnega delavca; tako bi mu ne bilo treba iskati tolažbe v pijači. Navsezadnje jo je bil vaje, saj je bil edini kravji tat na Dolenskem.

SLIKA NARODNJAKA

„Esprit de Corps“, januar 1987

Izza let revolucije dobro poznani domobranski časnikar, soborec Ljenko Urbančič se je zaradi svoje kremenite idejne zvestobe in intelektualnih sposobnosti v Avstraliji, kjer se je po begunstvu naselil, povzpел na vidno mesto konzervativnega krila liberalne stranke v New South Wellsu. Zato so jugoslovanski komunisti že pred več kot sedmimi leti sprožili proti njemu divjo gonjo in zahtevali celo njegovo izročitev. Ljenko Urbančič je seveda vse obdolžitve „vojnega zločinstva“ in „izdajalstva“ neoporečno zavrnil, za kar mu je bilo dano tudi javno priznanje. Glasilo liberalne stranke „Esprit de Corps“ (Turella, N.S.W.) je na celi naslovni strani prineslo njegovo sliko in mu posvetilo uvodni članek, ki ga v naslednjem prinašamo tudi mi. V ostalem je polovica pričujočega zvezka revije posvečena Sloveniji in njeni tragediji, kar je vse podprto z mnogimi dokumentarnimi slikami izza let naše tragedije. — Ko se veselimo pravice, ki ga je končno postavila v pravo luč, našemu soboreu kličemo: Ljenko Urbančič, čestitamo — in vztrajno naprej za domobranskim vodilom — **Bog — Narod — Domovina!**

Ured.

V teku zadnjih sedem let nas kar silijo opravičiti ne samo našega Ljenka Urbančiča, temveč tudi celotno konservativno gibanje proti obdolžitvam, da smo fašisti ali nacisti. Stalno so nas izzivali, naj odgovorimo na ta nesmisel — sedaj pa je Menzies Report objavil „Nacisti v Avstraliji“, v katerem je govora o obveznostih in lojalnosti.

Kar obravnava Mr. Menzies, nam pa da zavest, da je res pravi čas, da krepko dvignemo glas in postavimo Ljenka Urbančiča v pravo luč še bolj, ko naše domače časopisje v zavesti krivde zaspano molči.

Ta kratek življenjepis Ljenka Urbančiča, naj ima namen postaviti stvari na pravo mesto. Urbančič se je častno boril za svojo domovino — Slovenijo med okupacijo, revolucijo in civilno vojno od leta 1941 do 1945. Nazadnje pa je bil primoran zapustiti svojo domovino in se izseliti v Avstralijo. Bil je nacionalist — politični begunec, v bolj mirni dobi bi ga mogli šteti med te, ki so iskali politični azil.

Rojen je bil 19. decembra 1922; njegovi starši, Franc in Milena, so mu dali ime Miljenko. Oče Franc je bil državni uslužbenec pri carini in v finančni službi po deželi. Družina Urbančič je bila ponosno slovenska.

Slovenija s Srbijo, Hrvaško in Črno goro je predstavljala novo ustvarjeno državo pod imenom Jugoslavija (kar pomeni Južna Slavija) pod srbsko monarhijo. Bila je del razdeljene - razdrte Avstro-ogrske monarhije v letu 1918.

Prostovoljec Urbančič se bojuje proti Nemcem

Ljenko Urbančič je bil v aprilu l. 1941 še srednješolski dijak, ko je Nemčija zasedla Jugoslavijo. Ker je bil študent, ni bil poklican v vojaško službo; se je pa prostovoljno prijavil v Kraljevsko jugoslovansko vojsko in je bil aktivno udeležen proti nemškim okupatorjem v Bosni.

Prav po kratkem spopadu so pa Jugoslavijo razdelili med Nemčijo, Italijo, Madžarsko in Bolgarsko. Ljubljana, glavno mesto Slovenije, rodni kraj Urbančičeve družine, je padla pod italijansko oblast. Osemnajstletni slovenski nacionalist je bil protiven vsaki tuji oblasti, pa naj bo Italija, Nemčija ali Rusija. Ljenka in dva njegova prijatelja Vladimira Menarta in Miša Lajovica (oba živita sedaj v Sydneyju) so retirali Italijani, očitveno po nalogu titovskih komunistov. Lajovic (tu je postal liberalni senator) se je po sreči rešil, ko so titovci iz zasede napadli vlak, ki je vozil aretirance proti italijanskemu koncentracijskemu taborišču v Gonars v provinci Udine.

Urbančič je bil interniran do oktobra 1942. Ko so ga izpustili, se je vrnil nazaj v šole. Od tedaj pa do zasedbe Ljubljanske province po Nemcih, 8. septembra 1943, ko so propadli Italijani, je pomagal organizirati slovensko nacionalno podzemsko gibanje, katero so titovci zaničljivo imenovali „bela garda“.

Še pred zasedbo po Nemcih pa je bilo vse podzemsko gibanje več kot eno leto v negotovosti zaradi protivne odločitve W. Churchilla. Jugoslovanska vlada v begunstvu v Londonu je bila obveščena, da je od sedaj naprej samo eno uradno zavezniško gibanje in to le ono, ki ga vodijo Titovi komunisti. Posledica te nesrečne odločbe je bila, da Kraljeva jugoslovanska vojska pod generalom Mihajlovičem ni več dobivala ne orožja ne prehrane. Premagani Italijani so od zaveznikov dobili nalog, da izročijo vse orožje samo titovcem in nikomur drugemu. (Čitatelj si bo razložil, kako so mogli pozneje zmagoslavni titovci obsoditi Urbančiča, da je delal kot izdajalec v prid generala Mihajloviča, tega — „veleizdajalca“.)

Stalinovec z imenom Tito

Med nemško zasedbo je bil general Leon Rupnik, najvišji slovenski častnik v Kraljevi jugoslovanski vojski, katerega so Italijani imenovali za župana mesta Ljubljane, postavljen za predsednika province (Slovenije).

Nemci so v jasnih trenutkih uvideli, da jih titovci, ki imajo dovolj orožja in ki so slepo podvrženi Stalinu, bolj ovirajo pri zasedbi kot pa nacionalisti, ki so zvesti Kraljevski jugoslovanski vladi v Londonu. Kljub temu, da so to spredvideli, so Nemci še vedno delali brez glave, ko so npr. titovci — seveda v svoj prid — izdajali slovenske nacionaliste. Leta 1944 so na primer poslali 50 častnikov Slovenskih domobrancev v Dachau v „taborišče smrti“. To očitveno zamotano dobo je treba porazložiti bolj natančno. V prvi vrsti so titovci imeli nalog ustanoviti v Jugoslaviji Stali-

Lyenko Urbanchich
Vindication
after seven years

novo novo državo. Drugič je pa jasno, da bi se ta načrt ne mogel izvršiti brez Churchillove nesramne izdaje nacionalistov. Podzemno gibanje v prid zakoniti jugoslovanski vladi je bilo titovcem napoti; oni so slepo sledili Sovjetski zvezi, ki je bila še v prvih dveh letih svetovne vojne najzvestejši zaveznik nacistične Nemčije.

V tretje pa je Churchillova izdaja bila vzrok za opustitev pomoči v orožju in prehrani — potrebno za obstanek narodnega gibanja.

Četrtilič, Jugoslavija ni bila samo zasedena, bila je razbita zaradi državljanske vojne in revolucije.

V vsej tej zmedi in negotovosti je Ljenko Urbančič ostal izredno sposoben časnikar v službi Domobrancev in generala Rupnika. Na tem mestu je mogel objavljati grozna dejanja, ki so jih titovci izvrševali ne proti okupatorski vojski, kot bi komunisti radi videli, da bi jim mi slepo verjeli, temveč nasprotno — proti slovenskim prebivalcem.

V več primerih je bil Urbančič prisoten, ko se je nihálo narodne obrambe obrnilo in so nacionalisti dobili nazaj dele, ki so jih titovci zasedli. Ob takih prilikah so nacionalisti odkopali in kjer je bil bilo možno tudi prepoznali ostanke več stotin poklanih nacionalistov pokopanih v skupnem grobu. Ti zločini proti Slovincem že sami dovolj glasno govorijo in pričajo: hujše pa še sledi!

Dejstvo, da Urbančič še živi in je živa priča teh zločinov proti človeštvu, je brez dvoma glavni vzrok, da se Titova vlada zanima in išče možnost za njegovo izročitev, da bi ga tako primorali v molk po 41 letih, odkar je zapustil svojo domovino.

Šestega maja 1945 je Ljenko Urbančič odšel iz Ljubljane in z nekaj sošolci poiskal zavetje pri britanski okupacijski oblasti v Avstriji.

Čitatelji naj vedo, da je sledeč grozoten popis klanja slovenskih nacionalistov po titovcih le eden od mnogih. Priobčen je bil v izredno dobro informiranem tedniku B. A. Santamaria's News Weekly 9. julija 1986. Ljenko Urbančič je imel srečo, da ni bil med 12.000 nezakonito vrnjenimi slovenskimi pribežniki, katere so Britanci izročili krvi pijanim titovcem.

Velika naravna podzemna jama blizu Kočevja v slovenskih gozdovih je postala grob okoli 30.000 beguncev (12.000 slovenskih domobrancev in 18.000 Srbov in Hrvatov — po S. Harris). Ko so žrtve zbrali, so jih kot sardine stlačili v bližnjo šolo in jih od tam odvažali do jame v Kočevskem Rogu. Na robu jame so jih ali ustrelili in vrgli v brezno ali so kar živi popadali na kup zvijajočih se trupel. Druge so še preje mesarili z noži in jim rezali ude; in ko je bila jama napolnjena do vrha, so z dinamitom razširili odprtino v brezno.

Treba je vedeti, da povedano ni samo eden, edini primer. Zato je prav lahko razumeti, zakaj ima jugoslovanska komunistična vlada vzrok in željo priti na pomoč avstralskim apologistom kot so ABC Mark Aarons in NSW-ALP minister Frank Walker, ki so skozi zadnjih sedem let stalno skušali vzemati dobro ime ali po možnosti izročiti - vrniti Ljenka Urbančiča in ga obtožiti in obsoditi kot „vojnega zločinca“.

Brez dvoma je bila njihova strategija napasti na ta način nasprotnika in s tem obiti zavest krivde, katera bi sicer naravnost kazala na zločine titovcev.

Poglejmo še enkrat ta obrekovanja in navedbo v njihovi „Decision No. Z360“. Titovci trdijo, da je bil Urbančič „vojni zločinec“ ker je bil časnikar in delal propagando za izdajalsko Rupnikovo domobranstvo ter bil izdajatelj lista „Slovensko domobranstvo“.

Angleška preiskava pa je prišla že 21. junija leta 1946 do popolnoma drugačnega zaključka in zapisala:

„Konzul Njegovega Veličanstva v Ljubljani je opravil direktno in indirektno preiskavo tičočo se Urbančiča. Njegov poizvedovalec zatrjuje, da je bil Urbančič že pred vojno znan kot protikomunist, in da je verjetno to pravi vzrok, zakaj zahtevajo njegovo izročitev. Nikdo od njih pa ne more trditi, da je kdaj izdal kateregakoli od svojih rojakov fašističnim moralnim oddelkom ali da bi si na kakršenkoli drug način nakopal krivdo, da bi bil vojni zločinec. Če je bil on le kdaj v stiku z nasprotnikom, je bil po zahtevi okoliščin, nikdar pa ne po naklonjenosti — nagnjenju do njih.“

Čitatelji bodo gotovo prišli do lastnega zaključka, kaj je vzrok in ozadje teh titovskih obdolžitev. Jaz soglašam z Mr. Santamaria's News Week 16. aprila 1986, ki je povedal, da je:

„(Mark) Aarons sin bivšega tajnika Komunistične partije v Avstraliji Lavria Aaronsa in podpira tiskovni sklad 'Tribune'.“

Čudno je tudi, da te jugoslovanske trditve pridejo na dan šele 40 let po drugi svetovni vojni. Jugoslovanska tajna policija UDBA se stalno trudi, da bi pokazala jugoslovanske nacionaliste v inozemstvu v slabi luči in tako obdržala komunistično premoč in proglasila nacionaliste kot „odpadnike“.

Ročni delavec, delavec v železarni in časnikar

Po prihodu v Avstralijo v marcu 1950, po 5 letih bivanja v povojni Italiji in Nemčiji, je spremenil svoje ime, da ohrani pri tujcih pravo slovensko izgovorjavo: Lyenko Urbanchich. Po kratki dobi v emigrantskem taborišču blizu Bathursta je bil ročni delavec t. j. kakih 14 milj od Cooma. Nato pa v izdelovanju načrtov za delo v Snowy Mountains Scheme. V letu 1956 je bil tolmač-časnikar pri Sydney Morning Herald, kjer je bil časnikarski obveščevalec poteka olimpijskih iger v Melbourne. Zatem je bil zaposlen v kovinarski industriji kot delegat in skupaj z Laurie Shortom v Wollongongu skušal urediti rasno povezavo za skupno ustanovitev protikomunistične zveze kovinarjev. Od leta 1957 do začetka 1960 je bil izdajatelj v slovenskem jeziku pisanega lista „Žar“. Potem je stopil v Commonwealth banko kot emigrantski zvezni višji uradnik, dokler se ni pridružil v letu 1970 skupini Walter Boarda, kjer je spoznal Davida Brocka, velepoštovanega člana konservativnega gibanja in člana državne eksekutivne NSW divizije liberalne stranke. Od leta 1977 je Urbančič predsednik Liberty Research v sodelovanju s Centralnim komitejem, ki je vodilno telo konservativnega gibanja.

Slučaj Urbančič končno osvetljen

Kot posledica odkritij „Menzies Reporta“ je jasno, da se od leta 1979 titovski režim in njegovi sodelavci v Avstraliji trudijo v nesramni nameri, vzeti dobro ime ne samo Ljenku Urbančiču, temveč tudi vsemu protikomunističnemu NSW gibanju. Pred nedavnim izišli „Report“ neovrženo dokaže, da so te obdolžitve lažne.

Zelo žalostno pa je za liberalno stranko, da vseh teh sedem dolgih let njeni voditelji niso sklenili svojih vrst v prid Urbančiča, kar bi lahko naredili, če bi le hoteli. Še več, leta 1979 je Urbančič bil izredno čislán član državne eksekutive: kljub temu so dovolili, da so te laži izrabljali brezvestni antikonservativni in oportunistični elementi v stranki.

Ni vedno lahko priznati napako in je v veliko čast senatorju Sir John Carricku, ki v teku zadnjih 20 let večkrat ni bil naklonjen konservativnemu gibanju na sploh in še posebno ne Ljenku Urbančiču, da je takoj v senatu razglasil Urbančičevo nedolžnost na podlagi 5. decembra 1986 izišlega „Menzies Reporta“.

Če bi se pa morda še kje pojavila kakšna sumnja o Urbančičevi krivdi, je pa sigurno, da je sedaj ta zadeva razjasnjena in krov svetla. Zato je obžalovanja vredno, da kljub vsem dokazom partijski elementi še vedno drsajo okrog plotu.

Čas je, da se luknje v ograji zamašijo

Prej ali slej bodo gospodje Howard Greiner in Bronwyn Bishop morali pogledati resnici v oči in objaviti to dobro vest vsem in vsakemu brez razlike. Objave, katero časnikarstvo pričakuje, pa ni!

Voditelji bodo morali to izvesti že zaradi časti in dobrega imena Urbančiča kakor tudi ugleda stranke in nje centrale. Konservativci so se že veliko trudili v preteklem času, pa vseeno vztrajajo. Zadeva napreduje počasi, a nepretrgoma.

Vodstvo bo moralo razglasiti resnico in začeti proces krpanja ograjne mreže, kar je konservativno gibanje vedno želelo.

Kje so časopisi, ki na prvi strani in v prvi vrsti z debelo tiskanimi črkami na ves glas kličejo: Urbančič ni bil nikdar in v nikaki zvezi z nacističnimi vojnimi zločinci? Ali „Obtožbe nacističnih elementov v NSW stranki so bile preverjene kot neresnične“?

Misliti je, da bo po sedem letnih negativnih izjavah v zadevi Urbančiča časnikarstvo dovolj pošteno in objavilo podobne klice v njegovo zadostitev. Medtem, ko to tiskamo, se podobne izjave še niso zasledile.

Sedaj je končno Urbančičevo ime očiščeno, kaj pa bo z usodo 70 neznanih, ki so sedaj v temi nezaupanja in v preiskavah, ker so bili imenovani v Menzies Reportu? Ali bodo tudi ti morali pretrpeti isto nečast in izgubo osebnosti, kar je skozi sedem let moral pogumno prenašati Ljenko Urbančič, da bodo končno tudi oni bili proglašeni da so nedolžni?

Kljub težavam, katere je konservativno gibanje moralo prenašati skozi zadnjih sedem let in kljub vsem prizadevanjem anti-konservativnih elementov v stranki, imajo konservativci že eno tretjino glasov NSW divizije Liberalne stranke. (Prevedel: prof. Tone Čepon)

Nikdar ne pozabimo, da so naši mrtvi o pravem času in na pravem mestu postavili mogočen vzgled za vse svobodoljubno človeštvo! Storimo vse, kar je v naši moči, da bo svet zvedel za njihovo žrtev!

Ob 400-letnici Primoža Trubarja

Preteklo leto so se doma spominjali 400-letnice smrti Primoža Trubarja, moža, ki je dal Slovencem sredi 16. stoletja prvi dve knjigi: ABECEDNIK in KATEKIZEM, s katerima se je na Slovenskem pričela pismenost — književnost.

V zdomstvu smo šli mirno mimo tega nad vse pomembnega dogodka. Letos maja meseca nas je v mali dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu s svojim skrbno pripravljenim predavanjem o Trubarju prijetno presenetil naš priznani kulturni delavec **Tone Brulc**, ki je lik Trubarja prikazal v zelo stvarni obliki.

Iz zgodovinskih virov vemo, da je bil P. Trubar sin premožnega kmeta in mlinarja iz Raščice pri Velikih Laščah. Ker je bil mladi Primož bistre glave, je odšel v latinske šole na Reko, pozneje pa v Trst, Salzburg in na Dunaj. Takoj po prihodu na Reko so našega Trubarja prekrstili v Trubariusa kot je bilo običajno v tisti dobi.

Obdobje, v katerem je živel in delal Trubar, je bilo sila težko za slovenske dežele, ki so bile izpostavljene pogostim turškim vpadam, istočasno pa so morali slovenski podložniki tlačaniti tuji gospodi in ji dajati desetino svojih skromnih pridelkov. V brezupnem stanju so se naši kmetijski predniki uprli svoji gospodi, ki je v teh uporih neizurjene — neveselje bojevanja — pobila, druge pa zmetala v grajske ječe. Vsem tem nadlogam so se čestokrat pridružile še lakota in kuga.

V začetku 16. stoletja se je v Nemčiji pojavila nova vera, katere začetnik je bil avguštinski menih - teolog **Martin Luter**. Tako sta v Evropi istočasno obstajali dve Cerkvi: luteranska ali protestantska in že obstoječa rimokatoliška. Prva je zavzela stališče reformacije, druga pa protireformacije. Z novo vero so hoteli posamezni družbeni razredi rešiti vse težave, ki so jih trle. Fevdalci so novo vero izrabili v svoj prid tako, da so se polastili bogatega cerkvenega premoženja (Luter je zahteval, naj bo Cerkev revna, brez razkošja in blišča). Meščanom je nova vera prišla prav, ker jim odslej ni bilo treba več plačevati davka Cerkvi. Tudi kmetje so gojili upanje, da jih bo nova vera rešila — osvobodila fevdalnega sistema, a so kmalu spoznali, da jim ta ne bo dala zaželene svobode, kaj šele zemlje, po kateri so kmetje hrepeneli (prišlo je do krvavih bojev).

Reformacija se je razširila tudi v slovenske dežele Lutrove nauke so v naše kraje prinesli študentje iz nemških šol, rokodelci, trgovci in vojaki. Vendar ta nova vera ni obsegala širših slojev razen ljubljanskih meščanov in nekaterih duhovnikov, med katerimi je izstopala osebnost Primoža Trubarja, ki je kot duhovnik služboval po raznih krajih Slovenije kot npr. v Loki pri Zidanem mostu, v Laškem, celo v mojem rodnem št. Jerneju.

Leta 1535 je moral zbežati v Trst, od tam pa v Nemčijo, kjer je

deloval kot pridigar v Rhotenburgu in Kemptenu, odkoder se je okoli 1560. leta vrnil v Ljubljano, iz nje pa odšel zopet v izgnanstvo zaradi knjige CERKOVNA ORDNINGA. Nekaj časa je živel v Urachu kjer je ustanovil biblijski zavod za izdajo slovenskih in hrvaških luteranskih knjig. Končno se je nastanil Derendingenu, kjer je 1586 umrl.

Primož Trubar je bil velik predvsem zato, ker je bil prvi slovenski pisec. Svojemu ljudstvu je govoril v preprostem in razumljivem jeziku, kjer ni manjkalo dolenske šegavosti. Četudi tedaj pojem narodnosti ni bil jasen kot je danes, se je naš Trubar vendar zavedal, da pripada slovenski narodni skupnosti, kar potrjujejo njegove besede namenjene Slovincem „moji ljubi Kranjci“. Trubar je bil dober in pošten Slovenec tiste dobe. Opozarjal je plemstvo, naj ne bo nasilno napram svojim podložnikom. Opominjal je kmete, naj se ne upirajo gospodi. Učil je torej ljubezen, ki je nasprotna od nasilja. Njegova glavna skrb je bila, da bi Slovenci dosegli več izobrazbe, da bi brali verske knjige in tako bolje razumeli svoje bivanje na zemlji.

Veliki narodi spoštujejo svoje velike može. To mora tem bolj veljati za nas Slovence, ki smo mali narod; a kar je hujše, dostikrat preveč malenkostni. Nemci neglede na veroizpoved slave Lutra kot očeta moderne nemške književnosti. Italijani so tudi ponosni na svojega Savonarolo, zakaj ne bi Slovenci prav tako cenili svojega Trubarja in po njem poimenovali kako kulturno ustanovo (npr. šolo).

O Primožu Trubarju je neki slovenski pesnik zapisal tole: „V premilem jeziku nas prvi učil je, moliti in pesmice peti“... Ker pa sta molitev in pesem v premilem slovenskem jeziku pomembna faktorja naše kulture, moremo biti Bogu hvaležni, da nam je dal Trubarja, na katerega smo vsi Slovenci brez razlike lahko samo ponosni, da smo že v drugi polovici 16. stoletja molili in peli slovensko.

Vrnjeni domobranci – prevaranim partizanom

Večina naših soborcev, domobrancev vrnjenih iz Vetrinja pomladi 1945, je bila pobita. Umrli so zvesti Bogu in svojemu narodu. Preživeli se jih spominjamo s ponosom, ljubeznijo in spoštovanjem. Njih žrtev in zgled spremljata skozi življenje nas, pa tudi naše otroke in vnuke, ki rastejo Slovenci sredi tujine.

Mi, ki smo z njimi pretrpeli albionsko prevaro, prehodili z njimi del poti, ki je vodila skozi ponižanja in muke v smrt in jih v nekaterih primerih spremljali prav v grobove, smo priče, da so se pripravljali na zadnjo žrtev brez sovraštva. V zavesti svoje pravične borbe, niso prosili usmiljenja. Sprejeli so strašno usodo pogumno, kot zvesti slovenski vojaki.

Mi smo ostali živi, ker je Bog hotel tako. Ko se v mesecu juniju že posebej spominjamo žrtev tistih dni, se zavedamo dolžnosti pričevanja in neomajne zvestobe idealom, zaradi katerih so bili pomorjeni naši tovariši.

V nas ni želje po maščevanju. Štirideset let že javno pišemo in govorimo o strahotah revolucije in kdor hoče lahko ve, da ne gojimo sovražstva, marveč zahtevamo zase in za naše rajne le, da se resnica prav spozna in se pravici zadosti.

Za pomor prodane, izdane in vrnjene slovenske vojske, dolžimo komunistično partijo, ki je revolucijo izzvala, začela ter od vsega početka varala in zlorabljala narodno zavest okupiranega slovenskega naroda. Usmerila je svoje teroristične akcije proti idejnim nasprotnikom, zavednim slovenskim narodnjakom in njih družinam, pa proti tistim, ki so že pred njo organizirali protiokupatorske ilegale. Razklala nas je v dva sovražna tabora in izvajala teror nad vsemi, ki so se zoperstavili njenim protinardodnim načrtom. Nasprotnikom je poskušala vžgati pečat izdajstva, medtem, ko je tiste slovenske rodoljube, ki so se ji v dobri veri zaupali, s prevaro, z lažjo in celo z grožnjo zavajala v borbo za svoje lastne cilje.

Mnogi med vami ste se zatekli v gozdove pred okupatorjem ter se pridružili partizanom v trdni veri, da se bore za svobodo in lepšo bodočnost Slovenije. Mi smo se iz istega razloga uprli od partije vodni fronti. Velik del naroda se je tedaj dvignil v obrambo življenja in svojih najsvetejših vrednot pred nasiljem, ker je vedel, da stremi partija za totalitarno oblast v skladu s sovjetskim komunističnim vzorcem in to za vsako ceno. Čas je pokazal, da se nismo zmotili.

Ko je prva nacionalna ilegala odšla v gozdove, da zbira od okupatorja in od KP ogrožene rojake, je partija že imela na vesti dolgo vrsto umorjenih patriotov. Potem pa je še ukazala likvidacijo vsakogar in vseh, ki bi poskušali odpor proti okupatorju zunaj njene OF.

Vodstvo nacionalne, ilegalne vojaške enote se je izogibalo boju s partizani, da bi se izognili bratomorni vojni. Šele po tretjem napadu, ko je KP vztrajala na njihovem uničenju, so odgovorili s protinapadom. Šlo je za samoobrambo. V boju je bilo, pod znakom rdeče zvezde, nemogoče ločiti med dobromislečim, izrabljanim narodnjakom in med anacionalnim komunistom. Z leti je ta razlika postajala vedno jasnejša in globlja; razumemo jo in jo ob tej priložnosti še posebej poudarjamo.

Če smo mi po koncu revolucije bili prevarani od Zaveznikov, pa ste mnogi od vas bili prevarani od KP, kateri ste pripomogli do totalitarne oblasti. Danes, ko velik del vas, nekdanjih partizanov spoznava, da je partija zlorabljala vašo narodno zavest in odkriva, kaj se je v resnici dogajalo v letih 1941-45, za kar se nekateri upate to že javno povedati, ponovno zatrjujemo, da je v nas, kot v večini našega naroda, le zahteva po celi resnici, enaki pravici in svobodi za vse!

Našim mrtvim že desetletja jemljejo dobro ime, a vemo, da bo prišel čas zadoščenja, kajti zgodovine ne pišejo le novi oblastniki. Naši rajni imajo pravico do svoje časti, narod pa do resnične svobode, v kateri bo mogel najti pravi odnos do svoje lastne preteklosti. Tedaj bo postalo vsem jasno, da je skozi desetletja bila veliki izdajalec in uničevalec slovenskega naroda — komunistična partija!

Ko priporočamo Bogu žrtve revolucije, prosimo tudi, da bi tisti, ki so neposredni krivci premnogih nasilij genocida, postali verdni odpuščanja, ki so ga izrekale — sredi mučenja — njihove žrtve.

Javna krivica zahteva tudi javnega zadoščenja, a to ne toliko zaradi nas, kot predvsem zaradi zdrave bodočnosti prihodnjih slovenskih rodov, da se obvaruje narod pred težko boleznijo nerazčiščene preteklosti.

Resnica kliče po svobodi. Zato pa vse tiste, ki ste se borili kot partizani v prepričanju, da gre za svobodo ter ohranitev slovenske zemlje in rodu, pozivamo, da se sedaj, ko je že skrajni čas, zavzamete brez malodušja, da se vsemu slovenskemu narodu — brez izjeme — vrnejo odvzete ali okrnjene politične in osebne svoboščine!

Totalitarizmi kot fašizem, nacizem in komunizem so bili in so bič na hrbet slovenskega naroda. Le svoboden bo ta narod mogel razviti vse sile, da se ohranja in raste v spreminjajočem se svetu. Ne pozabimo na preteklost. Iščimo v njej resnico in zavedajmo se, da je naš narod ponovno v veliki nevarnosti in, da se boj za njegov obstanek in rast — nadaljuje!

Za poraz velikega sovraštva je potrebna velika ljubezen; ta pa je med nami last vseh, katerim je Slovenija nad vse draga!

Bratska zavest že zmaguje nad lažjo in sovraštvom.

Vrnjeni in preživeli domobranci

(A. MAGISTER)

(HRIBAR J.)

(JAN ARNŠEK)

Podpisani po abecednem redu so:

Arnšek Ivan — Avguštin Franc — Dolenc Vencelj — Hren Ludvik — Hribar Jože — Hribar Viktor — Jerebič Stanko — Klemenčič Ivan — Kokalj Janez — Korošec Ivan — Kremžar Marko — Magister Albin — Opeka Alojz — Potočnik Matevž — Pozeljnik Alojz — Rode Ivan — Smole Ivan — Smole Stane — šterbenc Janko — Tekavec Ciril.

Vrnjeni soborci, ki se strinjajo z vsebino gornjega pisma, pa ga ni-

so mogli pravočasno podpisati, naj sporoče svoje soglasje kateremukoli od podpisanih iz Argentine.

Med junijem in avgustom 87

Po branju te spomenice se pridružuje s podpisom Vinko Levstik — Gorica.

Franc Erpič

GORENJSKO DOMOBRANSTVO

(Nadaljevanje)

Zanimivo je čitati v Mikuževi zgodovini N.O.B. poročilo udarne čete, katero sem vodil jaz. Poročila je sicer pisal domobranec, bivši četnik Bogo Tršinar, po mojem diktatu. Oddajal jih je v Center gorenjskega domobranstva v Kranju, kjer jih je Amon Milan, ki je bil šef centra, dajal v arhiv. Ta arhiv je po našem umiku na Koroškem padel v roke partizanov in kot izgleda, se danes nahaja v Ljubljani. Drugih virov o delu Gorenjskih domobrancev pisec zgodovine N.O.B. ni mogel imeti na razpolago.

Poročilo udarne čete za čas od 27. decembra 1944 do 11. januarja 1945 je v glavnem točno. Res je, da iz Tupalič ni prišlo na zborna mesto pred odhodom čete na Štajersko 28 mož; toda ne zaradi običajne nediscipline, kot poroča zgodovinar, marveč zaradi povelja, ki ga je prejel poveljnik domobranske postojanke, bivši kadet vojaške akademije v Beogradu. Meni je bil poznan pod imenom Kralj. Njegovega pravega imena sploh poznal nisem, pa se tudi nisem zanimal za njegovo pravo ime; mislil sem, da je zame bolje, da pravih imen ne vem. Prišel pa je na mojo prošnjo z ostalimi domobranskimi oficirji in podoficirji iz Ljubljane in z odobritvijo gestapa v Kranju. Po koncu vojne sem ga še videl v Vetrinju, pozneje pa sem zvedel, da so ga vodili po Tupaličah in ga strašno mučili.

V pregledu zgodovine NOB je napisano: „Dne 19. decembra se je vsa četa z Nemci premaknila proti Konjščici. Ko so prišli do Male planine, so pri kočah opazili okrog 1.200 partizanov.“ To ne odgovarja resnici. Bilo je takole: Zvečer 18. decembra je komandant policijskega bataljona, kateremu je bila dodeljena domobranska udarna četa, sklical vse oficirje na posvet. Na tem posvetu je komandant povedal, da je prejel zanesljivo poročilo, da se na Mali planini nahaja okrog 1200 partizanov. Smatral je, da jih je s silami, ki jih ima na razpolago, nemogoče napasti; naročil pa je letalo, ki naj bi bombardiralo partizane ob 10. dopoldne naslednji dan. Predlagal sem, da bi jaz poslal izvidnico na Malo planino pred letalskim napadom. Komandant se je s predlogom strinjal.

Naslednje jutro sem, še predno se je zdanilo, z eno desetino odšel na

Malo planino. Odbral sem same nemške in partizanske dezertarje. Ob prvem svitu so trije domobranci zaobšli partizansko mitralješko zasedo in ji udarili v hrbet. Po prvih streljih so se partizani usipali iz koč, kjer so spali, in se brez strela spustili v paničen beg. V kočah so pustili vso ropotijo, ki so jo vlačili s seboj. Zaplenili smo en mitraljez, nekaj pušk, dva konja in propagandni material. Nekaj časa smo jih zasledovali, nato smo se vrnili na Kisovec še pred deseto uro. Kmalu po našem povratku smo zaslišali „Štorkljo“ — tako smo imenovali nemško letalo, ki je krožilo nad Malo planino. Naslednji dan sem zvedel, da je ena skupina bežečih partizanov padla v roke nemški policiji. Po nemških poročilih so jih ujeli 50.

V naslednjih dneh smo preko Male in Velike planine šli v Podvolovjek. Med potjo smo naleteli na tri partizanske prisilne mobilizirance, katere smo vzeli s seboj. Na sveti večer smo prišli v Luče in tam prespali. Naslednje dni sem iz Luč pošiljal patrole v bližnjo in daljnjo okolico. V Lučah smo se mudili le nekaj dni, pa smo si v tem kratkem času pridobili zaupanje prebivalcev. Konec decembra je prišel v Luče kmet samo zato, da je sporočil, da je ponoči mimo njegove kmetije šla verjetno ena partizanska brigada. S četo sem takoj odšel v smeri proti Podvolovljeku (8 km severo-zahodno od Gornjega grada). Kmalu smo naleteli na zaščitnico brigade, ki je po nekaj streljih zbežala. Nekaj partizanov od te grupe se je skrilo in so se pozneje sami prijavili. Take prijavitelje sem po kratkem zaslišanju priključil četi. Kdor pa ni hotel sprejeti orožja, je moral slediti četi vse do povratka v Kranj odnosno na Brdo pri Kranju, kjer sem jih odpustil na njihove domove. Postopek z zajetimi in prijavljenimi partizani je bil čisto drugačen kot so ga partizani uprizorili nekaj mesecev pozneje s predanimi domobranci iz Vetrinja.

Medtem ko smo zasledovali bežeče partizane, smo slučajno našli v gozdu partizansko bolnišnico. V njej je bilo kakih dvanajst ranjencev. Med njimi je bil tudi meni dobro poznan Martin Vršnik iz Robanovega kota v Solčavi. Partizani so ga prisilno mobilizirali nekaj mesecev pred napadom na Mozirje. Povedal je, da je bilo med napadalci na Mozirje veliko povsem neizvežbanih novomobilizirancev, kot je bil on sam. Pred seboj so imeli Nemce, za hrbti pa politične komisarje.

Martin sem dobro poznal že pred vojno. Ko sem bil uradniški pripravnik v Mozirju, sem pogosto hodil v Solčavo in v Logarsko dolino. V Robanovem kotu, kjer je bil Martin Vršnik doma, sem se večkrat oglašil. Martin se je bavil z ovčarstvom. Bil je poznan kot umen rejec ovac. Moj brat, ki je bil kmetijski referent pri banski upravi v Ljubljani, se je pogosto mudil službeno v Robanovem kotu, jaz sem ga pa običajno spremljal.

Ne spominjam se več, kakšne poškodbe je utrpel. Vem pa, da je bil med težkimi bolniki. Ker ni mogel hoditi, sem preskrbel konja in sani in smo ga peljali na njegov dom. Ko mu je njegova mati odstranila obveze z ran, je v njih našla črve. Njegov brat mi je že potem, ko sem

bil v emigraciji, pisal med drugim: „Martin, kateremu ste rešili življenje, je poročen.“

Nedaleč od Robanovega kota v smeri proti Solčavi smo prav blizu poti odkrili bunker, v katerem je bila precejšnja količina razstreliva. Ne da bi precenil, kakšen bo učinek detonacije, smo vso količino detonirali. Vse nemške postojanke v zgornji Savinjski dolini so spraševale, kaj se je zgodilo.

Iz Solčave smo šli po cesti ob Savinji vse do Mozirja. Vso pot nismo videli niti enega partizana. Prehodili smo pot, ki mi je bila zelo dobro poznana iz za let tik pred vojno. Neštetokrat sem se vozil po njej z avtobusom in še večkrat s kolesom, ko sem bil v poštni službi v Mozirju. Zgornja Savinjska dolina je zelo lepa; poznana Logarska dolina je samo nje podaljšek. Poznana je pesem: „Od Luč do Solčave, dve ur'ci hoda, je mnogo za en'ga, premalo za dva.“ V poletnem času je prišlo v zgornjo Savinjsko dolino veliko letoviščarjev. Po večini so bili Zagrebčani; pa tudi lepo število Slovencev jo je obiskalo.

Šli smo čez kraje Luče, Ljubno, Radmirje, Rečica, Nazarje in Mozirje, ki je od avgusta 1944 bilo večkrat zasedeno po partizanih. V Mozirju sem našel stare znance. Nekaj fantov se nam je pridružilo. Pustil sem jih v Mozirju. Imel sem namen, po končanem pohodu vrniti se v Savinjsko dolino in tam ustanoviti nekaj postojank. Iz Mozirja smo se vrnili v Luče. Od tu smo šli k Novi štifti in Gornji Grad, nato čez Černivec v Kamnik, Domžale, Lukovico, se zopet vrnili na Černivec in 9. januarja prispeli na Brdo pri Kranju.

Pohod je trajal skoro mesec dni. V vsem tem času nismo imeli nobenih izgub, pa tudi bojov ne, razen nekaj prask z zaščitnicami, glavčina je vedno ob pravem času odnesla pete. Ujeli smo nekaj partizanov, še več se jih je prijavilo. Med njimi je bil tudi Milan Volovšek, s katerim sva se ponovno sešla v taborišču v Italiji. Ujete in prijavljene partizane, ki so bili doma iz štajerskega, sem pustil v Mozirju pri nemški policiji, nekaj sem jih sprejel v udarno četo, ostale pa oddal postojanki v Kranju. S pomočjo Dichtla sem skušal dobiti dovoljenje za organizacijo domobranstva na štajerskem; toda brez uspeha. Nemci domobranstva na štajerskem niso dovolili.

Kmalu po vrnitvi se je četa preselila iz Brda pri Kranju v Stražišče pri Kranju kjer je že bila nemška komanda mesta Kranj. Po prihodu v Stražišče sem zvedel, da so Nemci v času, ko sem bil s četo na štajerskem zaprli poveljnika domobranske postojanke v Vodichah Grebenca, za Gorenjsko domobranstvo zelo zaslužnega Janeza Ovsenika iz Predosel, Janka Marinška sem pa jaz pregovoril, da sva šla skupaj na gestapo. Šef gestapa Dichtl mi je naročil, naj sporočim Marinšku, da naj pride k nje-mu v pisarno, ker ima zanj zelo pomembno sporočilo. Proti večeru tistega dne je Janko res prišel v domobransko pisarno v Kranju. Povedal sem mu, kaj mi je naročil Dichtl. Dolgo sva z Jankotom razpravljala o tekočih zadevah; med drugim mi je tudi povedal, da je na meji, kjer je bil v zasedi

z domobranci, da omogoči varen prihod četnikov na Gorenjsko, zgubil samokres, katerega je dobil od Dichtla. Naslednji dan ga je našla nemška patrola. Po številki samokresa so takoj ugotovili, da je bil njegov lastnik Janko Marinšek. Bil je nekoliko zaskrbljen, meni pa še na misel ni prišlo, da bi ga Dichtl zaradi tega aretiral. Pregovoril sem ga in šla sva skupaj na gestapo. Vedenje gestapovcev je bilo ta večer čisto drugačno kot običajno. Bili so nekam mrki in nobeden ni hotel z nama govoriti. Morala sva čakati na hodniku. Pa ne prav dolgo. Prišla sta dva gestapovca in sporočila, da je Janko aretiran, jaz pa moram počakati na hodniku. Janko mi je v naglici izročil neko značko, katero sem pozneje izročil njegovi ženi; zdi se mi, da je bila značka angleške obveščevalne službe. Komaj sem jo spravil, že je prišel šef gestapa Dichtl. Bil je izredno resen in molčeč. Rekel je, naj grem z njim. Pred poslopjem gestapa je bil parkiran njegov avtomobil. Moral sem sedeti v avto poleg njega. Dva gestapovca (raztrganca) sta nam sledila. Eden je nosil kramp, drugi pa lopato. Orodja sta spravila v prtljažnik, sama pa sta se vsedla na zadnji sedež. Peljali smo se v smeri proti Naklem. Nihče ni nič govoril. Bil sem prepričan, da je to moja zadnja vožnja. Razmišljal sem, kaj so mogli Nemci zvedeti, da me hočejo na tak način spraviti s pota. Opazoval sem Dichtla, ki je vozil avto. Bil je silno resen in videlo se mu je, da nekaj razmišlja. Kar naenkrat je zamahnil z roko, zvišal brzino in ko smo dospeli v Naklo, je ustavil pred gostilno in me prav prijazno povabil naj mu sledim v lokal. V gostilni je bilo polno nemških oficirjev. Ena policijska edinica se je vračala iz Francije pa so v Naklem prenočevali, oficirji so pa bili zbrani v gostilni. Gestapovca sta ostala v avtomobilu. Dichtl in jaz pa sva vstopila v gostilno. Šele v gostilni se je Dichtlu razvezal jezik. Začel je govoriti v običajnem tonu. Niti z besedico pa ni omenil Janka Marinška. Spraševal ga pa tudi nisem. V gostilni nisva ostala dolgo. Kmalu sva se pridružila gestapovcema, ki sta čakala v avtomobilu, in odpeljali smo se nazaj v Kranj.

V naslednjih dneh sem spraševal Dichtla o Marinšku. Dejal je, da on ne more zanj ničesar storiti, ker da ima zadevo v rokah SS Obersturmführer Messner, o katerem se je govorilo, da je imel zveze s partizani, kar bo najbrž tudi držalo; nam domobrancem je bil vedno nenaklonjen. Dichtl mi je obljubil, da bo gledal, da se ne bo z njim grdo postopalo. V koliko je držal besedo, ve Marinšek sam. Z njegovo ženo sem še nekajkrat govoril v Kranju; prosila me je, naj bi zanj posredoval, nikoli mi pa ni omenila, da bi grdo postopali z njim v zaporu. Skušal sem zanj posredovati, toda ves trud je bil zaman. Poslan je bil z ostalimi v Begunje in bil tam v zaporu vse do nemške kapitulacije. Osvobodili so ga z ostalimi zaporniki četniki tik ali pa že po kapitulaciji. V Vetrinju sva se zopet srečala. Povedal mi je, da so njega in ostale zapornike osvobodili četniki. O tem, kako je bilo v zaporu in kaj vse so ga dolžili, nisva govorila, ker sva takrat razpravljala o važnejši zadevi, o vračanju domobrancev. Janko se je ravno vrnil iz Podrožce, kamor je šel po naročilu polkovnika Bitenca opa-

zovat, kam gredo domobranski transporti; povedal mi je, da vozijo vlaki na Jesenice. Bil pa je nekoliko rezerviran napram meni; imel sem vtis, da je mene sumil, da sem ga jaz peljal v zapor tisti večer, ko sva šla skupaj na gestapo v Kranju.

Ko sem se s četo vrnil iz Savinjske doline, sem bil kmalu potem dodeljen policijskemu bataljonu, ki je čistil teren v smeri proti Notranjski. Večer pred odhodom v akcijo je komandant policijskega bataljona sklical vse oficirje. Dal nam je navodila. Med drugim je bilo tudi povelje, da požgemo vsa poslopja, ker je to totalna vojna. Na misel so mi prišli verzi: „Pred njim je jok, za njim je stok, pomagaj zdaj nam večni Bog.“ Mislil pa sem si: Domobranci ne bodo požigali slovenskih domov. In pri tem je tudi ostalo. Naslednji dan smo nastopili pohod na Notranjsko, prišli smo do Novakov. Vso pot od Kranja do Novakov nismo prišli v stik s partizani. Od Novakov smo se vrnili na Gorenjsko v bližino Tržiča, od tu pa na postojanko v Stražišču pri Kranju.

Nekaj dni po povratku me je Milan Amon, ki je ilegalno poslušal radio, obvestil, da je bil atentat na Hitlerja in da je Hitler najbrže mrtev. Odšla sva k krajslajtarju (Okrajni glavar) in mu predlagala, naj prepusti civilno upravo nam, odpokliče naj gestapo, nemško vojaštvo pa naj do konca vojne ostane na mestu. Krajslajtar naju je sprejel zelo vljudno, povedal nama je, da ve za atentat, da je Hitler še vedno živ in zaenkrat ni še nobene spremembe, on pa brez odobrenja iz Bleda ne more storiti ničesar. Obljubil nama je, da naju bo obvestil takoj, ko bo zvedel za kako spremembo.

Kmalu po tem dogodku me je poklical šef gestapa Dichtl in mi svetoval, naj prijavi družino za preselitev na Koroško, ker je možno, da bodo Kranj zasedli partizani. Ponudbo sem gladko odklonil; verjeti nisem mogel, da bi Kranj zasedli partizani. Zadnje mesece sem bil ves čas na terenu in s partizani sploh nismo prišli v stik. Poleg tega pa sem dobil zagotovilo, da se bo po odhodu Nemcev Gorenjski partizanski odred pridružil nam, s komunisti pa da bodo sami med potjo obračunali. Pričakoval sem, da bodo Slovenijo zasedli Angleži. Iz radijskih poročil sem zvedel, da bodo Angleži zasedli Avstrijo. Italijo so že itak imeli zasedeno. Mislil sem, da se ne bodo izognili Sloveniji. Sploh se pa za ureditev po vojni nisem skoro nič brigal, ker nisem imel časa; računal pa sem, da se bo Gorenjska itak priključila Ljubljani čim se bodo Nemci umaknili. Strahu pred Osvobodilno fronto pa tudi nisem imel. Kot že rečeno, sem bil simpatizer in podpornik OF vse do leta 1944. Imel sem precej znancev, ki so aktivno sodelovali v Osvobodilni fronti. Preko njih sem dobavljal predvsem cigarete za partizane. Kot uradnik na avtomobilskem oddelku pošte v Kranju sem imel zveze v vseh večjih krajih po Gorenjskem preko šoferjev, ki so bili sami Slovenci in vsi simpatizerji OF. Material so prinašali v poštnih vrečah v urad, ob primernem času pa so prihajali zaupniki in ga odnašali na dogovorjena mesta. Nobenemu od teh, s katerimi sem imel zveze še preden sem organiziral domobranstvo, se zaradi mene

ni skrivil niti las. Kar sem samo jaz vedel, sem obdržal za sebe. Dne 7. maja leta 1945, torej en dan predno sem s četo odšel na Koroško, je patrola, katero sem poslal v Besnico pripeljala kakih deset Kranjčanov, ki so šli sprejemati partizane; med njimi je bil tudi predsednik ali vsaj višji funkcionar OF za Kranj. V kratkem nagovoru sem jim povedal, da mi odhajamo za nekaj časa na Koroško, da pa se bomo čez kake tri tedne zopet vrnili. Vse sem odpustil. Predsednik OF, ali kar je že bil, me je nagovarjal, naj ostanem doma, da se meni ni treba ničesar bati. Nisem mu verjel, bil sem prepričan, da on po prihodu partizanov v Kranj ne bo imel dosti ali pa nič vpliva. Prepričan sem bil, da bi me čakala enaka usoda, kot je doletela po kapitulaciji Italije, septembra 1943, Vaške strazarje na Turjaku.

Odšel sem na svoj dom, vzel civilno obleko in osebne papirje, krstni list, potrdilo poštne direkcije v Celovcu, da sem bil iz poštne službe kot politično nezanesljiv odpuščen, dalje potrdilo češkoslovaškega konzula v Ljubljani, da sem se javil za prostovoljca, ko so Nemci zasedli Češkoslovaško in nekaj perila. Vse to sem zložil v kovček in se vrnil na postojanko v Stražišču. Naslednje jutro sem zbral domobrance, kolikor jih je še ostalo. Eden ali dva sta ostala doma; za enega sem sumil, da je bil poslan od partizanov v mojo četo. Nekaj jih je pa odšlo na Koroško že prejšnji dan. Dva domobrancia sta od nekje gnala vola in voz, na katerega smo naložili našo prtljago, in krenili smo na pot proti Tržiču.

Komaj smo zapustili Kranj, je že nasproti pripeljal avto in se poleg mene ustavil. Iz njega je na moje začudenje stopil bivši šef gestapa v Kranju Dichtl. Povedal je, da je bil na Bledu zaprt, da se mu je posrečilo priti do avtomobila in pobegniti, da se stavi na razpolago S.N.V. Vedel je, da je NO od strani nemške oblasti priznan, ter da je prevzel oblast na Gorenjskem. Rekel sem mu, da jaz nisem sprejet v S.N.V. in da mu ne morem nič pomagati. Vedel sem, da se NO nahaja v Cerkljah, kar sem mu tudi povedal. Odpeljala sva se v Cerklje. NO je imel ravno sejo, ko sva vstopila v sobo. Gospodje so se mi zdeli nekam preplašeni. Ko jim je Dichtl povedal, da je prišel zato, da se stavi na razpolago S.N.V., je strah z obrazov izginil. Kapetan ali major Mehle, ki je bil navzoč, se je najhitreje znašel. Članom NO je pojasnil, da on gospoda lahko uporabi, ker mora sprejemati municijo v Kamniku. Sam pa sem vprašal za razgovor z majorjem Bitencem. Povedali so mi, da se nahaja v hiši, ki je na drugi strani ceste, NO je imel sejo v prosvetnem domu. Šel sem tja in ga tudi našel v podstrešni sobi z dvema domobrancema. Bila sta to dva brata, katera sem poznal pod imenom Gril. Mislim, da sta bila oba dezerterja iz nemške vojske in sta prišla k domobrancem od četnikov. Meni sta se zdela precej domišljava in vedno sta hotela biti nekaj posebnega. Major Bitenc ni dosti govoril, fanta sta mi pa očitala predvsem to, da sem dal prednost bivšim partizanom. Očitala sta mi mojo naklonjenost do bivšega partizana, Jožeta Urbanca, ki je kot partizan prišel iskat mene na dom in me odvedel v gozd k partizanom. Njega sem jaz čez dober me-

sec na njegovem domu ujel. Njemu sem res dajal prednost, ker je bil izredno pogumen. Kot bivši nemški vojak je bil izurjen, kot partizan se je dobro seznanil s terenom, na katerem smo mi operirali, in je zelo dobro poznal partizansko taktiko. Po tem razgovoru mi je major Bitenc ponovno zatrdil, da sem sprejet v S.N.V. Dejal je, naj grem z domobranci na Koroško, kjer bom dobil nadaljnja navodila.

Iz Cerkelj me je Dichtl odpeljal nazaj v Kranj. Vsedel sem se na motorno kolo in kmalu dohitel mojo edinico. Proti večeru smo prišli v Tržič, kjer smo prespali. Zanimivo je to, da smo prespali v hiši, kjer je bilo doma dekle, ki je bilo pri partizanih v Savinjski dolini in smo jo mi pripeljali v Kranj iz pohoda na štajersko. Naslednje jutro smo nadaljevali nemoteno pot do Sv. Ane ali do predora pod Ljubeljem. Pred predorom se je kolona ustavila. Do nas je prišla vest, da Nemci puste v tunel samo nemško vojaštvo. Po nekaj urnem čakanju se je kolona začela premikati in kmalu smo se znašli na drugi strani predora, že na avstrijski zemlji.

Od predora se je kolona še nekaj časa pomikala po cesti proti Borovljam. Na obeh straneh ceste je bil gozd, v gozdu pa polno Vlasovcev. Čudil sem se, zakaj se potikajo po gozdu. Zakaj ne gredo naprej? Kmalu sem zvedel, zakaj. Prišlo je sporočilo, da partizani na boroveljskem mostu razorožujejo in da je odšla deputacija s škofom k Angležem. Ne dolgo za tem je prišlo drugo sporočilo, da je bila naša deputacija pri Angležih sprejeta, da nas bodo Angleži sprejeli; pot do njih si moramo sami napraviti.

Skoro istočasno je prišel do mene vodja naše komore in sporočil, da so partizani napadli zaščitnico in našo komoro. Domobranci so se rešili, komora je pa padla v partizanske roke. Med drugim so partizani dobili v roke moj kovček, v katerem sem imel civilno obleko in osebne dokumente. Ostala mi je samo vojaška obleka, katero sem imel na sebi, v nahrbtniku sem imel še par nogavic in spodnje perilo. S to revščino sem se približeval Borovljam. Še malo se nisem zavedal, da zapuščam domovino za vedno.

Blizu Borovelj je kolona na cesti zopet obstala. Do mene je prišlo sporočilo: „Udarna četa naprej!“ Z domobranci, ki so še ostali pri meni, smo se počasi pomikali naprej. Ko smo prišli do Borovelj, ni bilo tam več partizanov. V prvih hišah, do katerih smo prišli, smo našli vsakovrsten material. Partizani so dva dni razoroževali Nemce. Hiše so bile natrpane z orožjem, vojaško obleko, vsakovrstne uniforme in sploh z vsem, kar so Nemci pripeljali s seboj. Vzel sem skoro novo SA (Sturm Abteilung) uniformo, usnjen površnik, kakršne so nosili nemški letalci, katerega sem nosil ves čas v emigraciji in ga celo prinesel s seboj v Avstralijo, nekaj perila in precejšnjo količino tobaka. Tako sem se odškodoval za moj kovček, katerega so dobili partizani. Noč od 10. na 11. maj smo prebili na prostem. K sreči je bila jasna in ne prehladna noč. Naslednji dan smo

se napotili proti mostu v Borovljah, kjer je bila „zavezniška“ straža, ki je razoroževala. Hitro se je razvedelo, da Angleži ne jemljejo od domobrancev samo orožja, ampak tudi ure. Ko sem to slišal, sem že začel dvomiti v zavezništvo. Svojo zapestno uro sem pa naglo spravil v žep, da je angleški vojak ni mogel videti. Anglež, ki je razoroževal mene, je bil zelo vljuden, oddal sem mu samokres in brzostrelko, katero sem nosil več kot eno leto. Zdelo se mi je zelo sumljivo, zakaj moramo oddati orožje; saj smo vendar zavezniki, odkar se je prelevilo domobranstvo v Slovensko narodno vojsko.

NAŠE ŽENE

Gospa Ema Kessler-Blejčeva

(Ob 80-letnici)

Ako rečemo, da je mladost lepa, povejmo tudi, da je starost častitljiva. Gospe Emi pišemo na straneh našega Tabora že v tretjič, saj bo letos oktobra izpolnila 80 let svojega plodnega življenja. Njen jubilej ni samo njen, je tudi praznik njenih številnih prijateljev in znancev, katerih si je mogla v življenju pridobiti samo naša slavljenka.

Težko je biti zaveden Slovenec, Slovenka, če pomislimo, da izhajamo iz malega naroda, ki živi na skrčenem in vedno ogroženem ozemlju. To dejstvo je mnogokrat vzrok našega malodušja, katerega pa nikdar in nikjer ni moč

opaziti na obrazu naše vedno nasmejane in delavne gospe Eme. Naša slavljenki odlikujejo tri lepe lastnosti, ki so: dobra volja, globoka vera in ljubezen do slovenskega naroda.

Kako sami in zapuščeni bi se počutili slovenski zdomci, če ne bi imeli v naši zdomski slovenski srenji že dolga desetletja gospe Eme. Velik je naš dolg za delo, ki ga opravlja. Ga bomo mogli kdaj plačati? Tega gotovo ne bomo mogli storiti. Mogli pa bomo prositi našega in Vašega Stvarnika, naj Vam v obilici poplača vse, kar ste dobrega storili našemu Taboru in naši slovenski skupnosti.

Bog Vas živi in ohrani zdravo in delavno še dolgo let!

Hvaležni taborjani

Franc Gričar – 70-letnik

10. septembra 1987 je dopolnil 70 let soborec Gričar Franc.

Gričar živi v Castelarju (Buenos Aires) in je aktiven član slovenske skupnosti, predvsem na Pristavi v Castelarju. Večkrat pride na prireditve Rožmanovega doma in je redni naročnik Tabora.

Želimo mu še mnogo zdravih in zadovoljnih let med nami!

Buenos Aires, 27. julija 1987

Cenjani
Uredniški odbor
Revije TABOR

Spoštovani!

Verjetno vam je znano, da je Zedinjena Slovenija pričela organizirati Slovenski zgodovinski muzej, kjer naj se zberejo predmeti, ki so v zvezi z našo zgodovino v letih 1941-49, najtežji dobi slovenskega naroda. Zato prosimo, da tudi v vaši cenjeni reviji objavite priloženo poročilo.

V pričakovanju, da v prihodnji številki Tabora ustrezete naši prošnji, vas prav lepo pozdravljamo.

Emil Cof
tajnik

Lojze Rezelj
predsednik

Slovenski zgodovinski muzej

Upravni svet Zedinjene Slovenije sporoča, da je pričelo zbiranje predmetov za Slovenski zgodovinski muzej. Upravo muzeja je sprejel Rudi Bras, kateremu bo pomagal Silvo Lipušček. Muzej bo deloval v Rožmanovem domu.

Namen muzeja je zbrati med rojaki v Argentini in drugje po svetu obstoječe predmete zgodovinske vrednosti v dobi od začetka druge svetovne vojne pa do prihoda svobodnih Slovencev v Argentino (1941-1949). Slovenski zgodovinski muzej bo vsakemu, ki bo izročil kak zgodovinski predmet, izdal ob prevzemu istega tozadevno potrdilo. Darovalec bo naprošen, da čimbolj točno pojasni zgodovinsko vrednost izročene predmeta. Predvsem pridejo v poštev fotografije, značke, svetinje, zastave, obleka, posoda itd. Za vsak prejeti predmet bo strokovno vodstvo muzeja ugotovilo, če spada v muzej. V nasprotnem slučaju se darovalcu predmet vrne. Izvzeti so dokumenti, ki spadajo v zgodovinski arhiv. Muzej bo ohranjal za zgodovino in bodoče rodove vrednostne predmete iz najbolj usodnih časov slovenskega naroda. Muzej bo imel začasni uradni sedež v

pisarni Zedinjene Slovenije. Nabrani predmeti pa se bodo hranili pod ključem v posebni sobi v Rožmanovem domu.

Zedinjena Slovenija naproša vse Slovence, ki še imajo kake predmete iz preje omenjene dobe (1941-1949), da iste oddajo v muzej. Lahko jih izročijo v pisarni Zedinjene Slovenije, v vseh slovenskih Domovih Velikega Buenos Airesa ali neposredno g. Brasu v Rožmanovem domu.

Slobodan Stanković

Porajajoče se liberalne ideje v Sloveniji

(SKUP - Melbourne - Avstralija, 31. 3. 1987)

Republika Slovenija, ki meji z Italijo, Avstrijo in Ogrsko, se je uspešno borila za izboljšanje politične in ekonomske avtonomije in s to rastočo ekonomijo ustvarila klimo tolerance, kakršne si ne bi pred več leti niti mogli misliti. Istočasno pa so Slovenci pokazali precej nejevolje proti delavcem drugih republik, ki so delavstvo navduševali, naj se naseli v Sloveniji in s tem zamaši pomanjkanje delovne sile.

Slovenija, severni del države, ki je najbolj napreden v gospodarskem cziru in v zadnjem času — z izjemo Kosova — je najbolj izrazit kritik jugoslovanskega sistema. Medtem ko sta se Albanija in Kosovo uprli proti statusu, da so one le sestavni del Srbije, pa Slovenci ne zahtevajo v toliki meri separatizem, temveč več prostosti v sistemu, ne samo zase, temveč tudi za ostale republike.

Ob priliki ljudskega štetja meseca marca 1981 je bilo v Jugoslaviji 1.753.571 Slovencev od katerih 90.5% živi v socialistični republiki Sloveniji. Slovenija je torej edina od vseh šestih republik Jugoslavije ter dveh avtonomnih provinc, ki je etnično homogena — čista, ne mešana. Ima pa poudarjeno kulturo in ekonomsko orientacijo obrnjeno bolj proti zahodu, ker je bila del Avstro-Ogrske monarhije skozi več kot 800 let do leta 1918.

Zakaj so Slovenci nezadovoljni?

Slovenci se razlikujejo od ostalih svojih sodržavljanov v dveh glavnih točkah. Imajo mnogo višji življenjski standard in so zahodnjaki. Ker imajo možnost in priliko potovati v sosednjo Avstrijo in Italijo (redkokrat v Madžarsko), so Slovenci obdržali svojo tradicionalno nagnjenost na zahod v taki meri, da komunistična propaganda, ki izvira iz vzhodnih delov Jugoslavije, ni smatrana samo kot anomalija, temveč jo naravnost zavračajo.

Vzemimo na primer samo nesoglasje, kako praznovati Mladinski dan,

katerega obhajajo vsako leto 25. maja, na dan Titovega rojstnega dne. Od leta 1945 dalje je bil v ljudskem stadionu v Belgradu višek praznika, ko so izročili Titu baklo, ki je bila v njegovo proslavo v štafeti prenešana skozi vso Jugoslavijo. To je bil vsakoletni — po sovjetskem vzorcu — sestavljen spektakelj v slavo Titu. Po Titovi smrti maja 1980 — je nekaj od njegovih naslednikov še prisostvovalo tej ceremoniji, pa niso imeli prave strumnosti in zadeva je s časom postala prazen ritual. Zastopniki slovenske mladine so bili prvi, ki so predlagali, da se „ta nevredni teater“ opusti!

Štiri zahteve:

Tudi slovenski študentje so bili pred kratkim politično aktivni. Dne 11. decembra 1986 so univerzitetni študentje postavili v Ljubljani sredi mesta „štant“ in zbirali podpise za štiri predloge. Prvi je zahteval opustitev „starega ritualnega načina“ praznovanja Titovega rojstnega dneva, drugi pa zahteva črtanje člena 133 kazenskega zakona in dati tako zvanim političnim kriminalcem družbeni status omiliti strogost postopanja in možnost ločitve od navadnih kriminalcev. Tretja predlaga, da se dovoli mladincem opravljati družbena dela v zameno za vojaško službo, in četrta, da se o konstrukciji bodočih jedrskih elektrarn glasuje.

Opisujoč to zbiranje podpisov, katero eden belgrajskih dnevnikov imenuje „brezokusna demonstracija“, kritizira ljubljansko vodstvo, da je dalo dovoljenje za demonstracijo (z baklo) v najkrajšem možnem času, namreč samo en dan prej. Citira predsednika slovenske mladinske organizacije Geza Bačiča, ki se ni pridružil študentovski demonstraciji 11. decembra zatrjujoč, da večina mladine v Sloveniji ni proti štafetski ceremoniji, vendar bi ji morali dati mnogo bolj resno vsebino! Imenuje pa zbiranje podpisov za predloge kot „brezokusno in necivilizirano“.

Ta odkrita izražanja o nesoglasju bodo seveda povzročila po skoraj vsej Jugoslaviji ostre in hitre ukrepe. Toda ne v Sloveniji! Ko je bila 23. novembra 1986 organizirana posebna anketa, v kateri naj ljudstvo odgovori, če je zadovoljno, da se pobira posebna taksa za rešitev ekoloških problemov, je večina odgovorila negativno. Od 171.115 povprašancev (72% vseh, ki so imeli glasovalno pravico) se je 96.103 (ali 56,16%) izreklo proti, 70.738 (ali 41,33%) je bilo za in 4.274 (ali 2,51%) je bilo neveljavnih. Ekološka skupina ljubljanske mladine je razširila letak s pozivom, „naj plačajo tisti, ki onesnažijo naravo, da jo ne bodo onesnaževali še naprej“. Predsednik socialistične zveze v Ljubljani Tone Florjančič pravi, da je bilo ljudstvo proti tej novi dajatvi, ker so dosedanji davki bili porabljeni v druge namene. Tudi Vlado Plamberger, član socialistične zveze se je pridružil in zagotavljal, da je bilo glasovanje vseeno uspešno in služi za zgled za demokracijo, saj je glasovalo več kot polovico volicev.

Delavci iz drugih krajev Jugoslavije nezaželeni

zgled za demokracijo, saj je glasovalo več kot polovico volilcev. nijo. Po večini so iz Bosne-Hercegovine in Kosova. Vsem tem pravijo Slo-

venci, da so Bosanci, čeprav ne pridejo vsi ravno iz Bosne. Pritožujejo se, da se nihče noče učiti slovenščine, ki se razlikuje od drugih slovanskih jezikov v Jugoslaviji. Mnogo Slovencev vidi v tem ogrožanje slovenske kulturne identitete in svetujejo, da se z njimi postopa na isti način, kot so mnogi zahodni Nemci postopali proti turškim sezonskim delavcem v ZRN.

Slovenija je privlačna za vse ljudi v Jugoslaviji, bodisi zaradi zaposlitve, bodisi, ker meji na zahod. Slovenija in Švica sta edini deželi v Evropi, ki imata prav nezatno število nezaposlenih, kot zatrjuje eden izmed hrvaških tednikov.

„Naša balkanska švica“ zaenkrat sploh nima nezaposlenih in je bila že primorana, uvažati delavno silo iz drugih krajev Jugoslavije... To bi morali povedati vsakemu, ker smo do sedaj bili navajeni čitati samo „slabe novice“; našim ljudem je treba dokazati, da socializem le ni utopija. Ta slovenski čudež — naj oprostijo druge republike — ni slučajna zadeva; izvira iz stvarnih vzrokov. Katerih? To je pa vprašanje, katero nismo imeli priložnosti analizirati. Svetujemo pa, naj bi bil eden televizijskih razgovorov posvečen vprašanju, kaj je pravzaprav vzrok temu, da so naši slovenski bratje uspešni.

Odgovor na to vprašanje je vsekakor že precej časa znan: Slovenci so si priborili ta ekonomski uspeh, ker so storili vse, da ne bi v praksi izvajali naukov marksizma — čeprav so mu istočasno na vsa usta služili.

(Prevedel Tone Čepon)

OBLETNICA ROŽMANOVEGA DOMA

Kakor druga leta, smo tudi letos praznovali 19. obletnico tega Doma 30. avgusta 1987. Najprej je daroval sv. mašo delegat dušnih pastirjev dr. Alojzij Starc, ki je v svoji pridigi poudaril važnost tega Doma, ki izkazuje ljubezen do bližnjega in nudi potrebnim slovenskim rojakom prijeten dom.

Po maši je navzoče najprej pozdravil lic. Ivan Korošec, nakar je spregovoril predsednik te ustanove Peter Čarman s temi besedami:

Spoštovani!

Danes, ob 19. obletnici Rožmanovega doma, stopamo z odločnim korakom novim obletnicam naproti, ker smo si v svesti dobro opravljenega dela. To naše zadoščenje, dragi rojaki, je cena vaše pomoči. Vaša zvestoba pa nam je jamstvo svetle bodočnosti. Zvesto sledimo cilju, ki je združil začetnike ob blagoslovitvi temeljnega kamna in pritegnil k delu množico rojakov, ki s svojimi darovi tvorijo mogočno slovensko družino preko vseh zemeljskih celin.

Ne bom se ustavljal pri naštevanju posameznih izvršenih del. Ozrite

se okoli sebe, pa boste videli uspehe nas vseh. Spoznali boste mladike, ki ste jih z ljubeznijo vsadili v to Rožmanovo njivo, na kateri so te mladike pognale mogočno drevo, ki dviga svojo rast k soncu, k našemu zavetniku škofu Rožmanu, ki posreduje božji blagoslov tej naši setvi.

Do vse dosegljive polnosti se zavedamo naše odgovornosti do vseh domovavcev; zato stremimo, da bi jim nudili človeka vredno domovanje. Samo vsled te skrbi se vedno znova obračamo na vas za pomoč bližnjiku, ki nam je brat po krvi in veri.

Vrata Rožmanovega doma so odprta na stežaj. Vsakdo lahko preceni naše delovanje. Vse je izvršeno po treznem premisleku, za praktično uporabo vseh domovavcev.

Radi se trkamo na prsa, da izhajamo iz globoko vernega naroda. Ob tem Rožmanovem hramu pokažimo, da naša vera ni le tradicija ali navada ali pa le votle besede, ki se izgublja v praznoverje. Z našo pomočjo, z našimi darili, z našo dobro voljo in molitvami za ta naš Rožmanov dom bomo dosegali pravo ceno človeka, ki ga je Bog ustvaril po lastni podobi.

Ko v svojih jesenskih dneh načrtujemo osebno bodočnost, se ustavimo ob mrzlem zaključku, da je za velike podvige naša bodočnost absolutno prekratka. Nikakor pa ni prekratka za naša dobra dela. Ob njih bomo užili mnogo osebnega zadovoljstva in razveseljevali vso našo okolico, ker bomo osrečevali vse, ki bodo deležni naše pozornosti.

Za vašo plemenito pomoč v preteklosti se vam prisrčno zahvalim v našem in v imenu tistih, ki so bili deležni vaših darov. Prosim pa vas zvestobe še v prihodnjih dneh. — Delegatu, dr. A. Starcu in g. Bidoveu iskren bogplačaj za milosti svetih maš skozi vse leto.

Zaključujem svoje misli ob današnjem prazniku s prošnjo Bogu, naj po svojem služabniku — našem zaščitniku škofu Rožmanu blagoslavlja ta naš hram ljubezni, ki bo našim zanamcem in domovini ohranil resnično podobo tistih svobodnih Slovencev, ki jih je božja Previdnost v svojih večnih načrtih presadila na tuja tla. Hvala lepa!

Po končanem govoru predsednika so številni gosti posedli k mizam — h kosilu. Na dvorišču se bilo rastavljeno motorno kolo „Yuki“, ki se bo žrebalo pri naslednji prireditvi v Rožmanovem domu 6. decembra 1987. V prodaji je že „rifa“ in je cena vsaki številki 5 avstralov.

V POJASNILO

V zadnji tevilki Tabora pod naslovom „Zvestoba“, (Okrožnica št. 10, Tabor 7-8/87 str. 163) sem zapisal: „...Če bi bili izdajalci, bi se razbežali v Vetrinju.“

Ker je za nekatere bralce stavek dvoumen, ga bom razčlenil v opisani obliki:

Če bi bili izdajalci, to se pravi, v Hitlerjevi službi, kot si to prizadeva KP že od vsega početka naše borbe, da bi nam pred narodom vžgala

pečat, bi se razbežali v Vetrinju že v začetku, ko smo videli propad nemške vojske, ker s tem bi ne imeli čakati ničesar več.

Da je bila to laž KP (danes se jo že izogiba), je dokaz, da smo v Vetrinju ostali kot vojska, čeprav brez orožja, disciplinirana, odločna za končni udar — z novim orožjem! — v novega tirana Slovenije.

Mislím, da je odveč poudarek, da vsakdo, ki je bil prepričan, ali v dvomih, kam vozijo transporti, je imel pravico, da si je rešil življenje, posebno še, če je bilo to svetovano od poveljnika. Po drugi strani pa je vredna poudarka veličina junaštva in tovariške zvestobe onim, ki so bili prepričani v vrnitev v Slovenijo, pa so vseeno vstopili na tovarnjake.

Ko smo jih „sprejeli“ v Teharjih in so nam že vsi razbiti zatrjevali, da so vedeli, kam gredo in, „da je važno, da smo in gremo skupaj,“ smo začutili, da smo nekaj nepremagljivega, nekaj tako dokazilno idealnega tudi pred včerajšnjim sovražnikom, da ga ni tako kruto podlega, ki bi ne cenil tega in prizanesel fizičnemu uničenju. Ne najdem prave besede, da bi opisal prvo presenečenje resničnega bratstva, obenem pa so se nam zasmilili kakor mlajši brat, ki joka za starejšim, ko odhaja v neznano...

Z njihovim junaštvom pa je umrlo tudi zadnje upanje pričakovanja napada na taborišče.

In, ko sta nas lakota in žeja obrali do kosti, so spet prišli tovarnjaki...

Korošec

Buenos Aires, 14. septembra 1987

Cenjeno uredništvo

revije TABOR

Prosim za objavo sledečega:

Na straneh 162-63 TABORA za julij-avgust 1987 je objavljena okrožnica za julij 1987 št. 10 z naslovom ZVESTOBA, katero je za glavni odbor ZDSPB TABOR podpisal Ivan Korošec. Na strani 163 so med drugimi trije odstavki:

„Znova si nas utrdil (nanaša se na Boga, katerega omenja preje), ko je prišel prostovoljno med nas še del zadnjega prodanega — prvega polka.“ (Podčrtal podpisani)

„Velika dvorišča v Teharjih so bila nemirno makovo polje.“

„Če bi bili oprezneži, bi se prilagodili Angležem. Če bi bili izdajalci, bi se razbežali v Vetrinju. (Podčrtal podpisani). Ker pa so bili bratje — v trpljenju in borbah preizkušeni za Boga, narod in domovino, je bilo njihovo mesto in njihov ponos v vrstah prodanih...“ (Podčrtal podpisani).

Iz podčrtanega se razume, da so domobranci dela prvega polka, ki niso bili vrnjeni — izdajalci. V privatnem razgovoru mi je Ivan Korošec zatrjeval, da ni mislil nanje, nego na one, ki so že preje zapustili svoje enote in se vdinjali Angležem. Toda to iz podčrtanih stavkov ni razvidno. Zato kot bivši poveljnik prvega polka smatram za svojo dolžnost, da izjavim sledeče:

„S svojim zadnjim poveljem kot poveljnik polka sem na častniški konferenci 30. maja popoldne ukazal potem, ko sem sporočil, da je potrjeno, da Angleži izročajo naše ljudi (vojake in civiliste), partizanom, da se morajo vsi častniki, podčastniki in vsi bivši vaški stražarji v teku noči umakniti iz taborišča, se skriti in potem skušati priti v Italijo, ker jih bodo partizani, če jih dobijo v roke, gotove pobili. Ostalim pa je na voljo, da se tudi umaknejo ali pa se vrnejo.“

Torej tisti, ki so se umaknili iz taborišča v Vetrinju — Korošec pravi, da so se razbežali — so samo izpolnili zadnje povelje svojega poveljnika in potemtakem jih nihče ne more imeti za izdajalce. Žal nekateri, ki bi se tudi morali umakniti, kakor sem ukazal, povelja niso ubogali in so s tem marsikoga, ki bi se tudi umaknil, zapeljali, da se je vrnil. Razumem, da so mnogi računali — tudi sam sem tako mislil —, da vseh ne bodo pobili. Na žalost kljub temu, da smo veliko vedeli o partizanskih postopkih, smo še vedno mislili, da so le ljudje in Slovenci in da ne morejo pobiti 10.000 neoboroženih nasprotnikov.

Pričakujem, da bo Ivan Korošec, katerega poznam kot velikega idealista in da je med prvimi odšel na teren in stopil v odprto borbo za Boga, narod in domovino proti brezbožnemu komunizmu, tudi javno povedal, da ni mislil na vojake prvega polka, ki se niso vrnili in da bo v bodoče bolj pazil, kadar bo v pisanju uporabljal tako težke izraze, kot so izdajalec in podobni.

Ker so bivši vojaki prvega polka včlanjeni v eni ali drugi borčevski organizaciji, sem enako pismo poslal tudi reviji VESTNIK.

Prav lepo pozdravljam

Emil Cof

bivši poveljnik prvega polka SNV

ZA ČIŠČENJE POJMOV

M. Šušteršič

Razmišljanje o našem tisku

Mnogi časopisi po svetu se bore s težavami. Čedalje manj je ljubiteljev tiskane besede. Agresivnost TV in radia vpliva tudi na krog bralcev. Tudi kvalitetni tisk ima zlasti težke finančne probleme.

Nekaj podobnega je tudi v naši „skupnosti“. Imamo razmeroma dovolj tiska. Je pa vprašanje, če je na višini sedanjega časa in dosega svoj namen.

Pred zadnjimi volitvami sem v razgovoru z mnogimi rojaki spoznal, kako enostransko in pomanjkljivo so informirani o razmerah v tej deželi. Večina je odvisna le od tujakšnjih občil — radia in TV ter na-

šega slovenskega tiska. Dnevnikov ne berejo. Svoje glasove so oddali za kandidate strank s totalitarno tendenco in demokratičnim videzom. Zakaj? Premalo, preslabo so bili informirani. Mnogih važnih dejstev sploh niso poznali. Zapeljani so bili pod vplivom demagoške agresivnosti javnih občil, ki so večinoma v nam nenaklonjenih rokah.

Tudi naša skupnost z vsemi ustanovami ima neko moralno odgovornost oblikovanja, usmerjanja, pa tudi čim bolj solidnega informiranja. Zlasti je tu pomembna naloga našega tiska. Gotovo je naš tisk dobra vez in vrši lepo poslanstvo. Zdi se pa, da bi lahko še bolj kvalitetno raste. Naši rojaki, bi gotovo bili veseli zanimivih reportaž in komentarjev, pa tudi več drugih informacij. Prav tako poročil o gotovih dejstvih, bodisi pozitivne ali negativne narave. Zaželeni bi bili kratki načelnj članki, ki bi globlje zarežali v realno življenje z vsemi nevarnostmi, katerim smo vsi izpostavljeni, zlasti naše družine. Ni prav, če je časopis „enolončnica“, ki polni strani z dolgimi razpravami (o katerih je vprašanje, če jih kdo sploh prebira), ni pa smisla za aktualne probleme. Tu vlada velika suša, žeja in praznina. Težjim in kočljivim vprašanjem se enostavno izognemo. Živimo v izredno pokvarjeni potrošniški družbi, polni zmot in zablod, a mi teh nevarnosti ne vidimo. Pišemo, kakor bi živeli na kakem otoku izven sveta in dogajanja.

Demokratičen tisk mora biti v stalnem stiku z realnostjo in vsem dogajanjem. Posebna dolžnost je, da svoje bralce seznanja z vsemi nevarnostmi in zankami današnje dobe. V nevarnosti je naša svoboda. Naše družine so ogrožene. Zato so potrebni kritični prispevki, ki naj zaorjejo ledino in dopuščajo tudi več konstruktivne kritike. Zaradi tega ni treba odstopati od „linije“ ali prepričanja. Toda stare puške, ki so bile pred 40 leti dobre, danes ne odgovarjajo. Potrebno je sodobnejše orožje.

Če bo naš tisk urejevan privlačno in pestro ter posvetil pozornost vsemu življenju, bo pridobil na številu bralcev. In če bo imel skupino razgledanih urednikov in sodelavcev, potem mu je zajamčen uspeh. Saj je vitalno sredstvo našega obveščevanja in oblikovanja. Gre zlasti za kvalitetno rast. Vsi plavamo v isto smer in važno je, da je vožnja varna, čeprav ne manjka ovir in nasprotnih tokov.

L. Gregorič

Spominski govor v Milwaukee

Vsako leto se ob tem času spominjamo mučeniške smrti naših žrtvovanih junakov. Bili so slovenska vojska. Borili so se za svobodo slovenskega naroda, za boljšo bodočnost, za vero, družino in dom, in zato so morali umreti. Marksistična revolucija ni prenesla drugih borcev za svobodo kot samo komuniste. Vsi, ki se protivijo, morajo umreti. Zato so morali naši legionarji, domobranci, četniki in vsi, ki so nasprotovali komuni-

stični revoluciji, darovati svoja mlada življenja na oltar za Boga, Narod in Domovino! Danes so njihovi grobovi izravnani in nepoznane so njihove grobnice v kraških jamah. Toda njihovi ideali še žive in morajo živeti. Mi, preživele priče in pravitake naše družine, imamo sveto dolžnost, da spomin na naše junake, ki so dali za to svoja življenja, nikdar ne ugasne. Skrbeti moramo, da smrt nepreglednih tisočev protikomunističnih borecev v tistih časih temne in žalostne zgodovine slovenskega naroda nikakor ne pomeni konec borbe proti brezbožnemu, internacionalnemu komunizmu! Prav tem nedolžnim žrtvam komunistične krvoločnosti gre zaslug, da svet vedno bolj spoznava komunistične laži in prevare, katere uporabljajo v takozvanih borbah za svobodo, ko jim gre vedno le za nadoblast nad svetom. S ponosom se spominjamo žrtev, ki jih je naš mali slovenski narod doprinesel v tej še nedokončani borbi. Naš boj mora iti naprej in nas ne smejo prevarati nikakšni dialogi ali detente, kakor tudi ne druge komunistične nakane, kajti vse to je le komunistična laž in prevara za doseg njivega končnega cilja: svetovna nadoblast.

Poglejmo malo v tista strašna leta revolucije. Spomini še niso popolnoma obledeli, čeprav si nekateri, tudi tu med nami, na vse načine prizadevajo, da bi čez vse te grozne žrtve in dogodke potegnili zaveso brezbriznosti in pozabe in govore pri tem: Vse je že tako daleč, pozabite že enkrat za vselej — to je že zgodovina! To je res, da je že zgodovina; toda kakšna? Zgodovina, ki jo piše in oznanja izključno komunistična partija. To vemo, da je sama laž in prevara. Brez laži in prevare komunistična partija ni mogla in ne more obstati, saj tako je bilo tudi v začetku revolucije. Z lažjo in zlorabo narodnih čustev so se hoteli približati slovenskemu narodu, ker pa jim to ni uspelo, pa z blatenjem, klevetanjem, terorjem, ovajanjem pri okupatorju in pobjih nedolžnih, vernih in narodno zavednih ljudi. Ponavljali so, da se borijo za osvoboditev in ozemeljsko združitev slovenskega narodnega zgodovinskega ozemlja. Prepričevali so Slovence, da se borijo za pravičnejšo družbeno ureditev, za nov družbeni red. Vedno so poudarjali, da se bore za osnovne človekove pravice, za demokracijo in za neobhodno potreben političen proces. Trdili so, da se borijo proti okupatorju. Predstavljali so se narodu kot dobrotniki, zaščitniki, varuhi narodnih vrednot, svetinj in bogate narodne kulturne dediščine. In kaj so v resnici naredili? Sam idejni vodja SK Partije Kardelj se je sramoval odgovarjati slovenskim študentom v Celju v slovenskem jeziku. Slovenskim komunistom ni mar drugo kot le oblast. Med revolucijo pa je govoril: Če po vojni ostane še kdo živ je važno samo to, da je partijec! Dejali so, da se borijo za osvoboditev in združitev slovenske zemlje. Kaj je na stvari? Bridka resnica je, da smo zaradi komunističnega besnega ravnanja in nesmiselnega pobijanja slovensko zavednih ljudi izgubili zibelko slovenstva Koroško; ravno tako Goriško, Primorsko in Porabje.

Toliko opevana Komunistična osvobodilna borba slovenskega naroda ni osvobodila, ne krajevno združila, pač pa snovno in duhovno zasužnjila in ga s svojo zdaj že več kot 40 let trajajočo genocidno politiko pripelja-

la na rob propada. Trditev, da so se borili proti okupatorju, je ena sama velika laž. Prvenstveno so se borili proti zdravemu, vernemu in zavednemu slovenskemu ljudstvu, v katerem so videli svojega največjega in najbolj nevarnega nasprotnika! Da so komunisti zaščitniki slovenskih narodnih svetinj, je največja ironija, posmeh izgrajeni in poštenu slovenski miselnosti... Resnica je, da se komunizem ne zmeni ne za idejno izgrajenega človeka, ne za družino in ne za narod. Komunistom je le za neartikulirano, narodno nezavedno, ustrahovano množico ljudi, ki jim slepo in brez ugovora sledi... Kaj je danes s slovenskimi vrednotami kot npr. vera, slovenski jezik, osrednja slovenska misel, narodna zavest, slovenska zgodovina, slovenska zemlja, šege običaji, navade? Vsled terorja in načrtno genocidne politike slovenske svetinje hromijo in počasi umirajo. Vse te narodne vrednote, za katere so se naši protikomunistični borci junaško vojevali in končno žrtvovali svoja življenja, so danes v naši domovini zasramovane, opljuvane. Čeprav so komunisti slovenski narod načrtno izkoriščali in ga vodili v partijske mreže in ga pri tem varali, vseeno KP ni uspelo biti odealizma do življenja in ne zatemniti spoštovanja do slovenskih narodnih vrednot. Narod doma se sedaj končno le prebuja; zlasti mladina in inteligenca hočeta vedeti in spoznati resnico — pravo zgodovinsko resnico — o narodnem genocidu, ki ga je izvršila SK Partija nad slovenskim narodom. Sprašujejo in pišejo. Tako nam dajejo vedno več upanja, da bo doma, čeprav se KP na vse mile viže temu upira in trdi, da to ni res, kar pišejo, končno le prišla na dan čista resnica in nam tudi potrdila, da je bila naša borba prava in sveta. Če se to kdaj uresniči — to moramo vedno upati — potem bomo v sredini Ljubljane postavili ne obelisk, ampak veličasten križ, ki bo dajal vsem žrtvam komunistične revolucije dolžno čast in javno priznanje; nam in pa bodočim slovenskim rodovom pa oporo in vzpodbud, da skupno nadaljujemo delo in nalogo, ki nam je bila z njihovo mučeniško smrtjo zaupana.

Zato ne smemo pozabiti junaških žrtev onih, ki se jih danes spominjamo, ki so dali svoja življenja za vero v Boga, ker so bili zvesti svojemu narodu, ker so ljubili svojo domovino. Umrli so za te ideale, naša dolžnost preživelih protikomunističnih borcev pa je, da vedno in povsod izpričujemo njihove žrtve in tega ne smemo nikdar pozabiti!

Pričujmo svetu veličino naših slovenskih junakov! Naša dolžnost je delovati združeno in enotno in tako dokazati, da smo vredni bratje in sestre onih, ki so bili zverinsko pomorjeni. Dokažimo, da je v nas še živ plamen istih idealov, za katere so znali naši junaki-mučenci umreti, oni, ki danes mrtvi čakajo, da bomo njih boj nadaljevali do končne zmage idealov: Bog — Narod — Domovina!

.....

„Tabor“, ki gre v zasužnjeni domovini od rok do rok, je prenosilec klice svobode, ki razjeda komunistično suženjstvo. Poravnajte naročnino in prišpevajte v tiskovni sklad, da bo to delo lahko nemoteno in vedno bolj uspešno opravljal!

Po Severni Ameriki in Kanadi

Orlov vrh ZDA 20. — 21. junij 1987

Kot vsako leto, je tudi letos sprejel Orlov vrh romarje od vsepovsod na proslavo žrtev komunistične revolucije, posebno leta 1945 pobitih domobrancev. Veličasten križ iz belega cementa, delo g. Poldeta Omahna in njegovih požrtvovalnih sodelavcev, se blesti na gričku, obdanem od zelenega drevja. Slovenske in ameriške zastave so ponosno plapolale v popoldanskem sobotnem sonecu. Pozdravu g. Milana Zajca je sledil govor g. Ludvika Kolmana, nakar je g. Stane Pleško začel z molitvijo rožnega venca. Sledil je kres ob vznožju griča.

V nedeljo smo se vključili v povorko avtomobilov, okrašenimi s slovenskimi in ameriški zastavicami. Radio Cleveland je prenašal v oddaji petje in vmes umetniške besede dr. Milana Pavlovčiča posvečene mrtvim junakom - domobrancem. Dež je preprečil slavje na Orlovem vrhu. Daritev sv. maše se je vršila v pokritem prostoru. Pevski zbor Korotan je občuteno prepeval med mašo.

Kosilo so si postregli ljudje v dvorani. Srečanje s prijatelji in znanci, z mnogimi po skoraj štirideset letih, je vredno teh kratkih vrstic. Naj ob tej priliki izrečem pozdrave rojakom in prijateljem iz Cerkniške in Loške doline ter Izancem, vsem živečim v Argentini.

Midland — Kanada — 28. junija 1987

S sestro sva poromala na znano romarsko božjo pot v Midland. Lepa cerkev leži na podnožju griča, obdanega z drevjem. Posvečena je Kanadskim mučencem. Okoli cerkve so razne kapele in znamenja različnih etničnih skupin, med drugimi tudi hrvaška kapela, a Slovenci imamo križ v „ogradi“, kar smo doma v Sloveniji imenovali prostor ograjen s kamnjem. V tej ogradi so šopi grmičevja in v njir bronaste plošče z imeni morišč, označke krajev bratomornega divjanja in smrti slovenskih junakov.

Vsepovsod po svetu se nahajajo spomeniki in plošče. Tudi v matični domovini. Na dan rajnih v novembru zablre lučke ob zidu na Žalah, na pokopališčih po deželi v spomin slovenskim svobodnjakom. Tistim, ki so trpeli ob trojni okupaciji Slovenije, umirali so po ječah in po taboriščih, tistim, kateri niso upognili hrbta, ki so stalj na braniku tisočletne slovenske krščanske zgodovine katere so leta 1945 zvezane gnali v smrt Stalinovi opričniki z vojaki premaganih sil osi, kateri so skupaj požigali slovenske vasi in pobijali slovenske ljudi.

Tem so se pridružili desetisoči izdanih prevaranih slovenskih domobrancev z njihovim generalom Rupnikom vred... Sledijo vrste državljanov drugega razreda, kateri še danes okušajo „novi red“.

Na novem rodu v zamejstvu, zdomstvu in v matični domovini leži odgovornost za poprave vseh krivic povzročenih po brezbožnem komunizmu in o katerih je svaril pok. škof dr. G. Rožman.

IZ DOMOVINE

I.

„O, DOMOVINA, KO TE JE PARTIJA BLAGOSLOVILA...“
„7D“ (priloga mariborskega Večera) od 14. maja — vel. travna — 1987
(Prečitano na okrogli mizi Cankar in Slovenci v CD v Ljubljani, 6. 6. 1987)

Na srečanju predvojnih in medvojnih komunistov v Mariboru je med kulturnim sporedom najprej završalo med branjem odlomka „O domovina, ko te je bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama“ iz Cankarjevega Kurenta...“, Večer, 25. april 1987, stran 7.

Če pustim ob strani vso črno-belo-rdečo kritiko, ki leti zdaj na predsednika mariborskih komunistov Rafaela Razpeta, ki je kot pravi komunist pač izpolnil voljo zbrane množice, prekinil kulturni spored, pa se ustavim ob dejstvu, da je „najprej završalo med branjem odlomka iz Cankarjevega Kurenta“, bi dejal naslednje: do Cankarja moramo imeti bolj elastičen odnos, predvsem pa seveda ne sakralnega. Torej je odlomek iz Cankarjevega Kurenta med študenti teološke fakultete nekaj povsem drugega kot na primer med predvojnimi in medvojnimi komunisti v Mariboru. Kakšen naj bo odnos povojnih komunistov do tega odlomka, mi še ni znano, prav lahko pa bi bilo organizirati plenum CK na to temo. In nadalje je Cankar za šolska berila spet nekaj čisto drugega in ga je treba korigirati, kot pa Cankar za inteligenco in drugo meščansko desnico v Zbranih delih, na primer. Če bi bila res zgodovina še mati človeštva, bi nas zgodba okoli Prešernove Zdravljice pač lahko kaj naučila. Zdravljica je namreč čisto v redu na proslavi SZDL, povsem neprimerna pa je na primer na Triglavu in v Bohinju, če gre za tako usodno stvar za naše bivanjske koncem tisočletja, kot je štafetna palica. In da ne bo kdo rekel, da se samo zafrkavam, mi dovolite, da predlagam redakcijo spornega odlomka iz Ivana Cankarja, mislim tako redakcijo, ki bo primerna za srečanja predvojnih in medvojnih, morda pa celo povojnih komunistov. Da bomo lažje primerjali, najprej citiram odlomek iz Kurenta v originalu in vljudno vas prosim, da ne prekinete mojega nastopa.

„O domovina, ko te je Bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama in je rekel: Tod bodo živeli veseli ljudje. Skopo je meril lepoto, ko jo je trosil od vzhoda do zahoda; šel je mimo silnih pokrajin, pa se ni ozrl nanje — puste leže tam, strme proti nebu s slepimi očmi in prosijo milosti. Nazadnje mu je ostalo polno prgišče lepote; razsul jo je na vse štiri stra-

ni, od štajerskih goric do strme tržaške obale ter od Triglava pa do Gorjancev in je rekel: Veseli ljudje bodo živeli tod; pesem bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje! Kakor je rekel, tako se je zgodilo. Božja setev je pognala kal in je rodila — zrasla so nebesa pod Triglavom. Oko, ki jih ugleda, obstrmi pred tem čudom božjim, srce strepeče od same sladkosti; zakaj gore in poljane oznanjajo, da je Bog ustvaril paradiz za domovino veselemu rodu, blagoslovljenemu pred vsemi drugimi. Vse, kakor je rekel, se je zgodilo; bogatejši so pač drugi jeziki; pravijo tudi, da so milozvočnejši in bolj pripravi za vsakdanjo rabo — ali slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja. Iz zemlje same zveni kakor velikonočno potrkavanje in zvezde pojo, kadar se na svoji svetli poti ustavijo in se ozro na čudežno deželo pod seboj. Vesela domovina, pozdravljena iz veselega srca!

Ves veličasten, kakor prerok in glasnik, je stopil Kurent v dolino.“

Tako Cankar! Naj omenim tudi, da piše besedo Bog z veliko. Zdaj pa dovolite, tovariši in tovarišice, da predlagam redakcijo teksta, ki bo primeren tudi za srečanja predvojnih in medvojnih (morda pa mirnodobskih) komunistov. V Mariboru. Ali tudi kje drugje.

„O, domovina, ko te je Partija ustanovila, te je trdo prijela z obema rokama in rekla: Tod bodo živeli zavedni ljudje! Skopo je merila z lepoto, ki jo je trosila od vzhoda do zahoda. Šla je mimo silnih pokrajin in se ni ozirala nanje — puste leže zdaj na zahodu, strme proti vzhodu in prosijo milosti. Nazadnje ji je ostalo perišče zavesti; razsula jo je na tržaške obale ter od Triglava pa do Gorjancev... (V oklepaju: ko že omenjamo radodarnost Partije do strme tržaške obale, pa seveda le ne smemo pozabiti, da tam živi desničarsko orientiran pisatelj, ki bi se sicer rad skrnil za boljševiškim imenom Boris, a mu to ne bo uspelo...) In je rekla: „Zavedni ljudje bodo živeli tod in njih posem bo ‘Od Triglava pa do Vardara’. Kakor je rekla, tako so se stvari dialektično razvijale. Setev je pognala kal — zrasle so osnovne organizacije pod Triglavom. Oko, ki jih ugleda, obstrmi pred tem čudom, srce vztrepeče že ob sami članarini; zakaj gore in poljane oznanjajo, da je ustvarila raj na zemlji... Zavednemu rodu, zavednejšemu pred vsemi drugimi. Vse, kakor je rekla, se je zgodilo. Bogataši so res drugi narodi! Bogatejši so drugi jeziki, primernejši za skupno rabo — ali slovenska beseda je beseda govorov, resolucij in proslav. Iz zemlje same zveni, o, ne velikonočno potrkavanje kot pri Cankarju, ampak zavijanje socialističnih siren vsako soboto in zvezde sijo s petimi kraki in tudi to svetlobo nam utegne zaračunati elektrogospodarstvo... Zavedna domovina, pozdravljena iz zavednega srca...“

Ves ponosen, kakor tovariš s cekaja, je stopil Kurent na sončno stran Alp...“

To je „moj predlog“, upam da ne bom zaradi njega razpet in da ne bo „završalo“ med mojimi predhodniki — predvojnimi in medvojnimi komunisti.

Po Ivanu Cankarju copyright
Tone Partljič

II.

PREKINITEV PROSLAVE V MARIBORU V ŠKODO ZK IN MESTU („Delo“, 16. 5. 1987)

MARIBOR, 15. maja — O prekinitvi proslave v Mariboru je danes razpravljajal tudi svet za kulturo pri MK SZDL Maribor. Po enourni razpravi se je zavzel za spoštljiv odnos do kulture v prihodnje, reakcijo Rafaela Razpeta pa je kljub nekaterim drugačnim poudarkom v razpravi na koncu ocenil kot nespoštovanje pravil javnega obnašanja. Pobudo za tovrstno razpravo sta svetu pismeno podala dva njegova člana. France Forstnerič je v svojem pismu med drugim zapisal, da je Rafael Razpet s tem svojim dejanjem naredil neprecenljivo škodo ne samo zvezi komunistov, ampak tudi Mariboru. Vili Vuk pa je v svojem pismu med drugim izrekel nezaupnico mariborski SZDL, ker kljub protestom javnosti ni obsodila Razpetovega početja na proslavi in stališč predsedstva mariborskih komunistov do teh dogodkov. Skupina mlajših literatov iz Pomurja in Maribora, ki je pred nedavnim potrkala tudi na vrata mariborske podružnice Društva slovenskih pisateljev, je na svojem sinočnjem srečanju v mariborskem Domu ustvarjalnosti mladih največji del svojega pogovora namenila vse hujšim političnim pritiskom na kulturne ustvarjalce v Mariboru in Pomurju. Menili so, da zadnja prekinitve proslave ni bila slučajna, ampak le eden od najbolj očitnih izrazov odnosa mariborskih politikov do kulture. Ravnanje predsednika MK ZKS Maribor Rafaela Razpeta so ostro obsodili in pozvali vse pošteno misleče ljudi, naj preprečijo poskus, „da bi Maribor preplavila nizka kulturna raven politikov in političnih aktivistov.“

(D. Zl)

III.

TORBA NA KREDIT

Večer, 11. 7. 87

Imate nadobudnega šolarja, morebiti prvošolčka, ki še nima primerne šolske torbice? Pripravite se, da iz trgovine ne boste odšli z dolgim nosom. Od 15 do 20 in več tisočakov boste morali odšteti zanjo.

Cene so, kot vemo, podivjale, trgovci čutijo upadanje kupne moči in ponujajo takšne in drugačne kredite. Pri nakupu šolske torbice bodo prišli marsikomu zares prav. V celjski Modni trgovini Torbica dobrijo trimesečni brezobrestni kredit za svoje izdelke, na policah pa imajo lepo zbirko šolskih torb. (mp)

IV.

BODEČO NEŽO SO ZASLUŽILI POVOJNI FUNKCIONARJI

Nedeljski dnevnik, Ljubljana, 19. julija 1987

Prej kakor pa Golfturist v Beli krajini

Na Valu 202 sem pred dnevi poslušal oddajo o razvoju turizma v Beli krajini. Omenjena je bila tudi „bodeča neža“, ki jo je dobil. Golfturist TOZD Bela krajina. Po mojem mnenju bodeča neža ni padla na pravi

naslov. Sem Belokranjec, roj. 1924 in vem, da se je začel turizem v Beli krajini razvijati že leta 1935. Ko je bil prvi gostinsko-turistični zbor v Ljubljani (na bivšem velesejmu), je bila tam številno zastopana tudi Bela krajina. Hotel Klemenc v Črnomlju, gostilna Školnik na Vinici, Makar iz Metlike, Lojz in Polde Bukovec iz Semiča sta že pred vojno sprejela številne turiste, nekateri tudi iz tujine. Pri nas so bili že leta 1938 turisti iz avstrijske Koroške in iz Nemčije. Iz Ljubljane pa je bilo skozi celo sezono več turistov v Beli krajini. Poleti so hodili na Kolpo, ob nedeljah pa v zidanice. Smešna se mi zdi trditev, da se je turizem začel v Krajini šele leta 1960. Začel je pred vojno, toda je bil bolj blizu kmečkega turizma. Planinski dom na Mirni gori nad Semičem (1048 m) je obiskalo vsako nedeljo po sto turistov, po večini iz Karlovca in Zagreba.

Turizem po osvoboditvi pa je popolnoma zamrl, toda ne „po zaslugi“ Golfturista TOZD gostinstvo Bela krajina, pač pa po zaslugi okrajnih funkcionarjev. Ti so po Atilovem sistemu popolnoma zatrli gostinstvo, obrt, kmetijstvo pa domala zatrli. V vsakem so videli razrednega sovražnika in če ni odjavil dejavnosti, so mu zaplenili hišo, gospodarja pa zatrli. Kakšnega šikaniranja so bili deležni krojači, čevljarji, gostilničarji! Takratni odgovorni trdijo danes, da so dobili tako direktivo iz Ljubljane. Direktive so bile za vse enake. Zakaj niso storili enako na Gorenjskem in Štajerskem?

Belokranjski gostinci so brez izjeme od 1943 dalje gostili partizane. Ko pa so jih po vojni zaprli, so jim v preiskovalnem postopku očitali, da je hodila k njim „sama gospoda“. Na odgovor, da so hodili v gostilno tudi partizani, je rekel preiskovalec: „Tudi od partizanov je hodila k vam samo gospoda.“ Mi smo imeli tudi gostilno, ki je bila po vojni zaplenjena. K nam so poleg ruskih in angleških misij hodili tudi člani sodne ekipe (danes Vrhovno sodišče). V hiši je bil tudi del SNG (Jože Gale, France Presetnik, Stane Česnik, Lojze Potokar in drugi). Tam je mati tudi kuhala, pospravljala itd. So mogoče bili ti mišljeni za „gospodo“? To uničevanje obrti je ustavil šele Niko Belopavlovič, ki pa je žal prišel v Belo krajino nekaj let prepozno.

Torej bodoče nežo zaslužijo povojni okrajni gospodarji, šele potem bi prišel v poštev Golfturist, ki je resda malo storil za razvoj turizma v Beli krajini.

FRANC DERGANČ

Semič 3

P. S.: Leta 1972 nas je prišel obiskat diplomat Nove Zelandije, pravnik, ki je bil leta 1944 večkrat gost naše hiše (D. J. RIDDIFORD) toda ni smel zvedeti, kakšno usodo smo doživeli. Prisotni jugoslovanski diplomat mi je takrat rekel: „Ta gospod ne sme zvedeti, kakšno svinjarijo so naredili z vami, toda jaz bom prišel 1. nov (72) v Slovenijo in bomo vse uredili.“ Novozelandsca so nato prepeljali žejnega čez Kolpo. Maja 1977 nas je hotel obiskati ameriški letalec Loryn McQuarter, ki je prispel iz Missourija. Tudi on ni zvedel nič. Ni nas našel in je bil prepeljan „žejen“ čez reko.

Umrl je Jože Grabnar

Ni se še dobro usedla zemlja na grobu domobarnca Antona Boštjančiča iz Slovenske vasi, pa je prišlo sporočilo, da je v ponedeljek 31. 8. t. l. umrl naš Jože — dolgoletni član starešinstva Tabora in poverjenik Rožmanovega doma.

Pokojni Jože je bolehal že dalj časa. Končno je šel iskat zdravja v sanatorij, toda njegove ure so dopolnile.

Jože je bil rojen 29. 8. 1909 v št. Vidu pri Stični. Po osnovnošolskih letih se je posvetil kmetiji s prirojeno ljubeznijo in zanimanjem do polja in gozdov.

Bil je trdna opora in upanje dobrim, vernim staršem.

Ker je bil odločen in zaveden narodnjak, je kmalu spoznal in odkril lažno propagando OF na obrazih delomrznežev in komunističnih agentov, ki so ob vdoru nemške in laške vojske z iztegnjeno desnico vpili „Heil!“

Pojavile so se že prve partizanske tolpe, ki so „rekvirirale“ — kradle po vaseh hrano in živino samo „farškim“ in z vozovi odvažale v gozdove. Ljudje so bili v strahu, posebno še, ko so začele padati prve žrtve „osvoboditeljev“.

Jože ni stal prekrizanih rok. „Če je tako, se pa dajmo!“ S pokojnim Lojzom Groznikom sta organizirala obrambo doline, posebno v nočeh, pozneje pa ustanovila prvo Vaško stražo v Zagorici. Vasi daleč naokoli so se oddahnile. Odločnost in neustrašenost vaških stražarjev ter stalna zasledovanja po okolici so partizane potisnila globoko v gozdove, obenem pa pomagala mnogim zavednim in po OF prevaranim fantom, da so zapustili partizanske vrste in se pridružili vaškim stražarjem.

Pozneje je bil Jože premeščen na postojanko Sela-Šumbrek. S svojim junaštvom in neustrašenostjo je vtil fantom idejne odločnosti in korajže.

Po italijanskem razpadu je vstopil v Slovensko domobranstvo. Pod poveljstvom tedaj majorja Cofa je po kratki službi na ljubljanskem bloku spet odšel na teren. V svoji drznosti, disciplini in junaštvu je napredoval v vodnika.

Fantje so ga imeli radi. Njegov vod ni poznal ne umika ne poraza. Vojaki so šli za njim, „kot bi šli na svatbo;“ uspeh je bil vedno zagotovljen.

Begunska leta je Jože preživel v italijanskih taboriščih, nato pa emigriral v Argentino.

Ob ustanovitvi borčevske organizacije je spet prijel za delo, dokler mu

posledice trpljenja iz težkih revolucijskih dni niso strle zdravja.

Veliko prijateljev in znancev ga je prišlo kropit, se udeležilo pomrtnih sv. maše ob odprti krsti ter ga spremljalo na zadnji poti.

Ob grobu mu je spregovoril zadnji pozdrav in zahvalo starešina Tabora lic. Korošec.

Njegovi hčerki in sinu, vnukom ter vsem domačim naše doživeto sožalje.

Starešinstvo Tabora - Arg.

Ignac Oberstar — umrl

Po dolgi bolezni je ob koncu leta 1986 umrl v Torontu Ignac Oberstar. Doma je bil iz Struge-Dobre polje. Med vojno je bil pri domobrancih v 29. četi v Velikih Laščah. Bil je član Društva DSPB Tabor. Kadar smo bili na domobranskem banketu v Torontu, smo ga tam dobili; zelo je bil vesel in ganjen ob našem snidenju, ko smo se po daljšem presledku spet srečali stari soborci.

Naše iskreno sožalje njegovim domačim.

Nace, počivaj v miru v kanadski zemlji, vsi Tvoji soborci iz 29. čete Te bomo ohranili v lepem spominu!

Viktor Zakrajšek — umrl

Po dolgi bolezni je ob koncu leta 1986 umrl v Trontu Ignac Oberstar. umrl Viktor Zakrajšek. Pokojni se je rodil 12. septembra 1914 v Malem Lipovcu v župniji Ajdovec pri Žužemberku. V internaciji je bil na Rabu, po italijanski kapitulaciji je bil mobiliziran od partizanov, vendar jim je kmalu pobegnul, se skrival in se kmalu javil v Novem mestu domobrancem. 4. aprila 1944. leta je šel s 35. četo v Tržišče na Dolenjskem, ob koncu vojne pa se je kot prostovoljec priključil novomeškemu udarnemu bataljonu, ki se je s kamioni preko Ljubljane prepeljal na položaj na Bloški polici v pomoč Rupnikovemu bataljonu.

Ob koncu vojne se je z ostalimi umaknil v Vetrinje. Vrnitve se je rešil, kjer je bil dodeljen zadnjemu transportu, ko so že vsi vedeli, da jih vozijo v smrt.

Službo je dobil pri kmetu blizu Celovca, 1948. leta je emigriral v Kanado, v mesto Smitfals kamor je prišel z enoletnim kontraktom na železniški progi.

Poročil se je z Ivanko Hren 29. aprila 1950 v Montrealu.

Leta 1951 se je preselil v Toronto, kjer je dobil delo na gradnji pri Macferland podjetju. Šel je na tečaj in napravil izpite za vodovodnega instalaterja in to službo je opravljal do smrti.

Bil je dober član DSPB Tabor, saj se je pogosto udeleževal spomin-ske proslave na Orlovem vrhu pri Clevelandu. Tudi na družabni večer, ki ga prireja SDPB Tabor v Clevelandu, je večkrat prišel.

Zapušča ženo Ivanko, sinova Romana in Viktorja, snaho Vando, vnuka in vnuकिनjo ter brate in sestri. Naše iskreno sožalje vsem.

Viktor, počivaj v miru v kanadski zemlji! Tebe pa pa bomo vsi preživeli soborci in prijatelji ohranili v najlepšem spominu! H. Z.

Umrl je Slavko Ožbalt

Z žalostjo v sreču Vam sporočam, da je Slavko Ožbalt umrl 16. junija 1987. leta in bil pokopan 24. junija 1987 na katoliškem pokopališču v Wellingtonu v starosti 83 let, ki bi jih praznoval 28. septembra, če bi jih dočakal.

V njegovi zapuščini sem našel priloženo „začasno potrdilo“ in nobene omembe glede plačevanja revije Tabora v njegovem testamentu. Ker je vse skoz svojega življenja polnih 34 let v Angliji pomagal svoji ženi, sinu in hčerki — isti niso od režima v Jugoslaviji dobivali nobene pomoči, ker se Slavko Ožbalt kot zrakoplovni kapetan-pilot Kraljeve jugoslovanske vojske iz ujetništva ni hotel vrniti v domovino — je njegova zapuščina po testamentu tolikšna, da bo komaj za pogrebne stroške.

Sporočam Vam to in Vas prosim, da več ne pošiljate revije Tabor na njegov naslov in če je le mogoče dolžno naročnino za toliko let nazaj izbrišete kot lučko v spomin na idealnega borca, ki je do svoje smrti ostal zvest — vezan na svojo pismo oficirsko zakletev pod geslom: „Sa verom u Boga, za Kralja i Otadžbinu“ in beroč Tabor se v mislih pridružil Vašemu geslu: Bog — Narod — Domovina.

Upajoč, da boste upoštevali naprej izloženo, se Vam že v naprej s toplo hvaležnostjo in velikim Bog lonaj zahvaljuje in toplo pozdravlja Vas in Vaše sodelavce

Vdani

J. O.

Sr. š.

ŽALOSTNA ZGODBA

“FINIS POLONIAE”

Poleč krik, bolj mrtvaški kot plotonski strelki eksekucijskega voda, bolj strašen kot zadnji vzdih bojevnika, bolj tragičen kot tragedija sama, kakor je nekoč rekel Sir Winston Churchill. Vzdolž varšavskih ulic je žalostno odmevalo kot mrtvaški zvon, in opominjamo na najbolj boleče trenutke dežele: konec Poljakov v njihovem edinstvenem boju za neodvisnost in svobodo.

Pravijo, da se je ta krik prvič izvil iz prsi Tadeusza Kosciuszka, narodnega heroja, leta 1794, ko je bil v Maczejowicach udušen protiruski upor.

Toda Kosciuszko je to zanikal v pismu leta 1803, katerega je pisal profu iz Segurja: „Narod, ki me je poklical v obrambo celote, slave in ponosa domovine, je dobro vedel, da, če jaz padem v boju ali ujetništvu, Poljska ne more in ne sme umreti.“

„Finis Poloniae“ je hladno ponovil Jože Stalin pred 43 leti, pod večer 2. oktobra leta 1944, ko so mu v Kremlju sporočili, da je bil varšavski junaški upor proti Nemcem končno udušen po 63 dneh krvavih bojov ulico za ulico, hišo za hišo s strašnim rezultatom. Več kot 200.000 mrtvih in mesto porušeno do tal. Toda drugi dan si ni nihče upal sovjetskemu diktatorju povedati, da so v tem uporu udeleženi vojaki podtalne poljske armade zapuščali barikade do smrti utrujeni, žejni, sestradani in povečini ranjeni pojoč poljsko narodno himno: „Poljska še ni propadla, dokler mi živimo.“

Stalin se je imel česa veseliti. Poljsko uporniško gibanje, najmočnejše in najbolj organizirano v po Nemcih okupirani Evropi, zvesto poljski vladi v Londonu je bilo praktično uničeno. Glavni politični in vojaški voditelji v domovini so bili mrtvi ali so padli v roke nacistom. Tako slabotna ni več bila v stanju, da bi se uprla sovjetskemu vzorcu, da je iz nje naredil podložniško državo, ko je bila do polovice že okupirana po Rdeči armadi. Ta način je Stalin že pripravil leta 1937 in mu cinično sledil, dokler se ni uresničil. In to se je zgodilo, ko se je spöel ta brezupni upor v poljski metropoli 1. avgusta 1944.

Da, prav zato, ker je uporniško gibanje dalo znak za napad, ker so sovjetski vojaki že prišli v samo predmestje Varšave in se že srečali z uporniki in predstavniki poljske vlade v Londonu in tudi s poveljniki poljske podtalne armade. Kljub pozivom k uporu, katere je radio Moskva že dolgo pošiljala v eter (zadnji tak apel je bil 29. julija ob 20.15 uri) in z zagotovilom, katerega je sam Stalin dal poljskemu prvemu ministru (Predvidevam, da bo Rdeča armada vkorakala v Varšavo 6. avgusta). Kmalu po začetku upora je sovjetska vojska ustavila ofenzivo. Nagnetlo se je ogromno vojaštva na vzhodnem bregu Visle na samem robu mesta.

„Čakali so, da nas vse pobijejo,“ je povedal takoj, ko je bil po zavznikih osvobojen poveljnik poljske podtalne vojske Tadej Bor-Komorowski, na katerega je padla vsa odgovornost, ker je zapovedal upor. „Ko je bil očiščen teren v Varšavi, ki je bila srce in možgani uporništva, je bilo za Kremelj igrača polastiti se vse Poljske. Sovjetom si ni bilo treba niti umazati rok: saj so Nemci temeljito opravili umazani posel.“

Zgodovinar Franz Borkenau zagotavlja, da je Stalin, ki je predvideval neizbežen konflikt s Hitlerjevo Nemčijo, hotel imeti proste roke v Poljski. Hotel se je namreč pogajati z nacisti, kar je tudi storil s paktom Ribbentrop-Molotov 23. avgusta 1939 (ki je predvideval priključitev Sovjetiji velik kos Poljske. Vse ono vzhodno od reke Bug). Ne da bi se zapletel v kake večje probleme tudi s komunističnimi Poljaki: enkrat začeta vojna in nato premagani Nemci, bi prepustil brutalnosti Rdeče armade, da Poljake „prepriča“, da je pot v komunistično državo in prijateljico Sovjetsko zveze dokončno začrtana.

Postavljene zahteve in podpisan pakt z Nemčijo je Kremelj potrpežljivo čakal 1. septembra 1939, ko so nacisti napadli Poljsko in s tem spočeli drugo svetovno vojno. 17. septembra so Poljsko tudi Sovjeti napadli z vzhoda in je bila Poljakom onemogočena vsaka možnost obrambe. Vojski je ostala edina možnost, da se umakne čez romunsko mejo. V Franciji se formirala nova vojska; poljske ladje, ki so ušle uničenju, so se vključile v zavezniške konvoje; tudi piloti, katerim je uspelo pobegniti, so se vključili v boje za Anglijo. Drugi, katerim ni uspelo pobegniti, so organizirali tajne vojaške edinice na domačih tleh.

Za poveljnika prvotne tajne vojaške organizacije pod poveljstvom vrhovnega poveljnika in civilne avtoritete, rekonstruirane (potem, ko je bila razpuščena) v Angersu (Francija) in nato, ko je bila Francija napadena, premeščena v London, je bil imenovan general Mihael Tokarzewski in kot njegov pomočnik polkovnik štefan Rowecki. Organizacija se je imenovala „Zveza za oborožen odpor“. General Tokarzewski se je premaknil v začetku leta 1940 v Leopoli, da bi organiziral uporniško gibanje v pokrajinah, katere so zasedli Sovjeti in jih enostavno priključili Sovjetiji. Kmalu ga je tam ujela sovjetska tajna policija. Povišan v generala je bil polkovnik Rowecki 30. junija 1940 imenovan za vrhovnega poveljnika vseh oboroženih sil v domovini. V demokratičnih političnih strankah, ki so pred vojno bile organizirane, ni našel popolne pomoči. Meseca februarja leta 1942 je „Zveza za oborožen odpor“ bila preimenovana v Narodno vojsko s kratico AK (Armija Krajowa) in to z dekretom prvega ministra v Londonu Vladislava Sikorskega, hudega nasprotnika vojaških vrhov v vladi pred vojno.

Uporništvu ni imelo samo vojaške strukture, ampak tudi politično-administrativno. Na čelu podtalne države je bil vladni delegat (imenovan od vlade v eksilu), ki je imel v domovini polno moč prvega ministra. Cela poljska družba je sodelovala v ilegali. Ko so Nemci zaprli srednje šole in višje inštitute in so preprečili vsako ekspanzijo kulturnega življenja in boje za pravico vsakega poučevanja, so se v ilegalno vključili vsi sloji poljskega prebivalstva.

(Sledi)

DAROVALI SO

Od 1. 7. 1987 do 31. 8. 1977	Tomažević Tončka	14
	Tomažević Francka	24
ZA ROŽMANOV DOM:	Tomažević Ivanka	4
	Skvarča Marko	4
	Austral - A	
	Tomažević Lovro	4
N. N., San Martín	Tomažević Franc	4
Borštnik Maks	Tomažević Anton	4
Vadnjal Ivo	Peterlin Majda	4

Makovec Ivan	38	Vavpetič Blaž	25
Skarlovnik Maks	2	Lovko Frank	25
Loboda M. Jože	4	Štepec Slavko	28
Češarek Nande	7	Bojc Karel	20
Kržišnik Jože ml.	4	Urankar France	20
Filipič Marjan	1	Žnidaršič Vera (ob smrti Frenka Jarca)	20
Odbor društva Tabor Arg.	2	Breznikar Ani	10
Čarman Peter	4	Cendol Anica	8
Erjavec Slavko	2	Erdani Miro	8
N. N., V. Ballester	2	Stanovnik Frank	5
Holozan Vera	10		
Fink Nace	15	TISKOVNI SKLAD TABORA:	
Prešeren Ciril	4		
Prešeren Gabrijel	3	Austral - A	
Kromar Maks	4	Malovrh Albert	3
Čermelj Bernarda	2	N. N., Florida	8
Dr. Alojzij Stare, cerkvena nabirka 30. 8. 1987 v Rožmanovem domu	86.50	N. N., Martínez	8
V spomin na pok. Ano Novak:		Langus Milan	18
Jenko Janez	10	Miklič Martin	8
Namesto cvetja na grob mame Marije Lukančič umrle v domovini:		Hribar Marjan	3
Fajfar Tinca	50	Dr. Est Jože	3
V spomin na pok. Janezu Ozimka:		Kožar Janez	4
Starič Ivan	10	Dolčič Feliks	5
V spomin na pok. Toneta		Prod. knjige rev. Kozina	10
Boštjančiča:		V spomin na pok. Antona Kokalja:	
Kožar Janez	10	Malovrh Helena	50
Praznik Jože	8	(v dol.)	
Šušteršič Janez in Vera	20	Primožič Ivanka	8
V spomin pok. Kadunc-Šurman:		Urankar Frank	6
Šurman - družina	10	Štepec Slavko	8
(v dol.)		Lovko Frank	3
Petrič Lojze	10	Prod. knjige rev. Kozina	10
Dejak France	10	Kolman Ludvik	30
Dimnik Jože - Kanada	50	Jakoš Ivan	20
Šušteršič Joža in Roška, Kan.	127	Mejač Miha	20
		Mejač Franjo	20
SOCIALNI SKLAD TABOR:		Coffelt Marija	10
Austral - A		Bambič Ivan	8
Dimnik Dušan	100	Janežič Slavko	8
Opeka Alojzij	8	Kunovar Ivan	8
(v dol.)		Limoni Janko	8
Smolič Jože	28	Rifelj Janez	8
		Galič Lojze	5
		Butinar Antonija	3
		Cimermančič Jože	3

V S E B I N A

Dos caminos	193
Naj nam bo plamenica	194
onec druge svetovne vojne v Sloveniji (Tone Brulec)	195
Slika narodnjaka	203
Ob 400-letnici Primoža Trubarja (Nace Frančič)	209
Vrnjeni domobranci — prevaranim partizanom	210
Gorenjsko domobranstvo — nadaljevanje (Fr. Erpič)	213
Naše žene	220
Naši možje	221
Slovenski zgodovinski muzej	221
Porajajoče se liberalne ideje v Sloveniji (S. Stankovič)	222
Obletnica Rožmanovega doma	224
V pojasnilo	225
Za čiščenje pojmov: Razmišljanje o našem tisku (M. Šušteršič)	227
Spominski govor v Milwaukee (L. Gregorič)	228
Po Severni Ameriki in Kanadi (Škrbec Jože)	231
Iz domovine	232
Naši mrtvi	236
Žalostna zgodba (Sr. š.)	238
Darovali so	240

Correo Argentino Sucursal Hurlingham (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 1596
	FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 2619